

TIENSTIENS

GRATIS MAAR DUURZAAM - NR 17 - LENTENUMMER 2009

V.O. PASCAL DEBRUYNE - SINT-KRISTOFFELSTRAAT 24, 9000 GENT
DRIEMAANDELIJKS, MAART-APRIL 2009
AFGIFTEKANTOOR GENT X, P508444, P.B. BC 10443

MET ONDER MEER: TROMPETTIST BART MARIS, BRUGGEN
NAAR HET RABOT, GROF HUISVUIL, HET GENTSE SPEELWEEF-
SEL EN KEIZER KAREL... //////////////////////////////////////

COLOFON

Radar is een open samenwerkingsverband tussen een aantal individuen en organisaties. Ze brengen vier keer per jaar de stadskrant TiensTiens uit, gekoppeld aan een interactieve website (www.tienstiens.org). In 2008 zet Radar onder de noemer 'De Stad van Morgen' ook stedelijke acties op het getouw.

REDACTIE

Pascal Debruyne, Mathias Bienstman, Marlies Casier, Wouter Brauns, Berber Verpoest, Stefaan Onghena, Koen De Stoop, Stijn Oosterlynck, Natan Hertogen, Siggie Vertommen, Lieven Deflandre, Ico Maly (KifKif), Sebastien Conard

COVER

foto : Nathalie Decoene | grafiek Mario Debaene

BEEELDREDACTIE

Freddy Willems, Hendrik Braet, Hans Dekeyser, Nathalie Decoene (foto's) Sebastien Conard (strip)

WEBREDACTIE

Elias Vlerick

HOOFDREDACTIE

Pascal Debruyne, Koen De Stoop, Mathias Bienstman, Freddy Willems, Sarah Keymeulen, Marlies Casier, Berber Verpoest

EINDREDACTIE

Koen De Stoop, Sarah Keymeulen

CONTACT

Stadskrant TiensTiens
Sint-Kristoffelstraat 24
9000 Gent
redactie@tienstiens.org
0477/982625

STEUN

Radar wordt gesteund door JINT, Victoria Deluxe, KifKif, Vooruit en Campo. Maar ook uw inbreng is nodig! U kunt een vrije bijdrage storten op rekeningnummer 523-0460379-92 bij de ethische bank Triodos. Bij giften vanaf 20 € (steunabonnement) ontvangt u TiensTiens een jaar lang in de bus.

ADVERTENTIES

Mail naar redactie@tienstiens.org

INHOUD

Edito: Crisis!	p.3
Groot onderhoud: Bart Maris blaast de loftrumpet	p. 4
Oerbie & Orbie: De 'Brussels bubble'	p.7
Ons Vlaanderen: "Etnisch-culturele minderheden zijn geen wasproducten"	p.8
Stadsontwikkeling: Bruggen naar het Rabot: stadsvernieuwing op zijn kop!	p.10
Column: Ruby, ruby, ruby	p.13
Uit de gemeenteraad: Activering bij het OCMW.	p. 14
Stadsontwikkeling: metropolitan move	p.16
Sluiterijd: Groeten Uit Gent	p.18
Aha: Een nieuwe toekomst voor oude industrieterreinen	p. 20
Gastartikel: De bevrijdende capsule	p.23
Opinie: De laatste ophaalronde	p. 24
Strip: Roger	p. 26
De Stad Herdacht: Op zoek naar een Stad voor de mensen.	p. 27
Gastartikel: Wijkspotters in Sluizeken-Tolhuis-Ham	p. 30
F®ictie: Interim	p. 31
Stadsontwikkeling: Een stad om mee te spelen	p.32
Waar gebeurt: The Revenge of the Lavabo	p. 34

**TIENSTIENS KOMT ELKE EERSTE
WOENSDAG VAN DE MAAND BIJEEN.
PLAATS: VZW TRAFIEK, HASPELSTRAAT 37
(PIERKESPAK, BRUGSE POORT).
AANVANG: 20U
GEÏNTERESSEERDEN ZIJN VAN HARTE WELKOM.**

CRISIS: 365 DAGEN GENTSE FEESTEN

Ga even mee terug naar zaterdag 28 februari 2009. De Australische astronomen in het *Siding Spring Observatory* beginnen goedgemutst aan hun dagtaak: de zuidelijke sterrenhemel afspeuren op zoek naar naderende hemellichamen. Tot hun verbazing ontdekken ze de planetoïde DD45. Ze berekenen dat de rotsblok van 47 op 21 meter met de kracht van een waterstofbom op Ekkergem, Gent zal inslaan. Weg het boerenkot, de woonwijk, de kerk met de scheve toren en het politiecommissariaat. Daarom beslist het stadsbestuur de Gentenaars te mobiliseren. In iedere straat is er wel een huis met een lege kamer, een ongebruikte achterplaats of een vergeten zolder. Tegen de tijd dat DD45 op 72.000 kilometer van de aarde passeert, en de Australiërs ontdekken dat ze een rekenfout maakten, zitten alle geëvacueerden veilig bij stadsgenoten in huis.

Nu is het geen rotsblok, maar een economische crisis die Gent kan treffen. Ze bedreigt geen huizen, maar wel duizenden jobs. Als het bij één van de grote ondernemingen in de haven fout loopt, staan er duizenden mensen op straat. De meeste werkgelegenheid in de haven hangt van elkaar af. Staalproducent Arcelor Mittal levert aan autobedrijven Volvo en Honda. Die houden toeleveranciers zoals Tower Automotive aan het werk. Als er één over kop gaat en de anderen meegesleurd worden in de val, gaat Gent door het diepste dal in meer dan 50 jaar. Noch aan afrit Vlaanderen, noch aan afrit België staat er iemand die er iets aan kan doen. De beslissing valt in India of de VS. De centen om ondernemingen van dat formaat overeind te houden, zijn er niet. Waren ze er geweest, ze zouden gebruikt worden voor het opkopen van de 40 miljard toxische kredieten die nog op de balans staan van Dexia, Fortis en KBC. Crisis. Eer de rommel waarin de banken belegd hebben verteerd is,

zijn we een paar jaar verder. En dan nog. Weinig zal gaan als voordien. De industriële machine nog eens op gang trekken, zit er niet meer in. Een zoveelste materiële groeischeut put de aarde uit. Gelukkig hebben we van het meeste voor even genoeg. Van appartementen tot auto's: als je 't een koopt krijg je het ander er gratis bij.

De lange culturele lente

De stad zal nooit iedereen zomaar aan nieuw werk kunnen helpen. Maar ze kan wel iets doen. Bijvoorbeeld onbenutte capaciteit mobiliseren. Ga eens na. Maakt het voor De Lijn in kosten een groot verschil als de bus vol zit in plaats van halfvol? Of voor KAA Gent als het Ottenstadion voor iedere match het maximum van 13 000 supporters verwelkomt? Wat als de Capitole, de cinema's en theaters iedere dag van de crisis afgeladen vol zitten? Als het goed druk is in de zwembaden, fitness centra en sauna's. Als de musea, kerken en parken populairder zijn dan ooit. Bestaat er een beter antwoord op de crisis? 365 dagen gratis vervoer, amusement en cultuur. 365 dagen Gentse feesten. Iedereen die kan, betaalt voor een ticket. Maar iedereen met tijd op overschot, en geen geld op zak, kan betalen met punten. De stad bepaalt hoe de punten te verdienen: ondersteuning aan de Groendienst en Ivago, energiesnoeien of zorgtaken... mogelijkheden zat. Wat de stad door die extra hulp bespaart, geeft ze aan de instellingen en bedrijven. Zo kan het bestaande aanbod van sport en cultuur op peil blijven. De zalen zitten iedere avond afgeladen vol. Net zoals tijdens de crisis van de jaren dertig hoeft het cultureel leven niet te lijden onder de geldschaarste. Misschien begint zelfs iemand stilte te hopen dat de economen zich niet misrekend hebben...

DE REDACTIE

TIJD VOOR EEN TIENSTIENS-STEUNABONNEMENT! EN EEN GOED BOEK ER BOVEN OP!

Breng op zaterdag 18 en 25 april een bezoekje aan onze Tienstiens-stands bij 'Boekhandel Limerick', in de 'Oxfam-Solidariteit Bookshop' en tussen de boeken van 'Het Paard van Troje'. Wie er een Tienstiens-steunabonnement mee naar huis neemt, bedanken we met een fikse korting op het nieuwste boek van de veelbelovende Gentse schrijver Jeroen Theunissen. De normale 22,5 € ronden we voor u af naar 15 €.

Dit is hét moment voor een abonnement! Ontvang 'de andere k(r)ant van Gent' eindelijk thuis in de bus, én ontdek het fraaie proza van deze jonge schrijver. De aanbieding geldt evenzeer voor wie al geabonneerd was. Met de bon die we opstuurden, geniet u van dezelfde korting.

'Een vorm van vermoeidheid': Ogenschijnlijk zonder aanleiding, ontdekt Horatio Gnade een harde, vermoeiende kant aan zijn kant-en-klare leven. Geleidelijk verliest hij de controle. Halsoverkop ontvlucht hij baan en gezin. Hij telt dagen noch kilometers, enkel het geld dat hij nog over heeft. Na maanden sofasurfen en vluchtige ontmoetingen, belandt hij in Patagonië. Daar hoopt hij eindelijk zichzelf te vinden...

Met de steun van en dank aan:

- Boekhandel Limerick: Koningin Elisabethlaan 142, 9000 Gent
- Oxfam-Solidariteit Bookshop: Sint-Amandstraat 16, 9000 Gent
- Het Paard van Troje: Volderstraat 13, 9000 Gent

BART MARIS BLAAST DE LOFTROMPET

**“GENTS MUZIEKCIRCUIT
IS EUROPESE TOP”**

Trompettist Bart Maris (40) moet zowat alles met een trompet gedaan hebben wat een mens met een trompet kan doen en nog kan hij er geen genoeg van krijgen. Zijn liefde voor muziek lijkt eindeloos en heeft hem een trouwe partner opgeleverd: “ik ben getrouwd met mijn instrument”. Aangezien liefdesverhalen ons mateloos boeien, hebben we het met hem over zijn grote passie en de stad waar hij deze kan botvieren.

Op de eindeloze lijst van groepen en projecten waar Maris ooit naam en trompet aan leende vinden we onder andere Flat Earth Society, dEUS, Think Of One en Briskey. Daarnaast geeft de man les of componeert hij zelf muziek. Op woensdagavond echter, vinden we hem – met getuite lippen en in een innige omhelzing met zijn geliefkoosde instrument – op de planken van de Hot Club de Gand waar hij staat te jammen met jong beloftevol Gents talent. “Ik doe 101 verschillende dingen maar ik sta er steeds volledig achter. Het ergste wat een muzikant kan overkomen is immers dat zijn verhaal niet meer klopt”. Goed gemutst begroet hij links en rechts nog wat mensen en slaat hij eerst nog een praatje met een oudere man met een lange grijze baard over de verschillende jazzconcerten die die avond geprogrammeerd staan. Ze weten niet wat te kiezen. Het woord ‘overkill’ valt. Twee gebeitelde koppen praten bij een kop koffie met als decor de Mokka-bon. In de Belgische muziekscène lopen er nog zo een paar koppen rond, die men steeds bij voornaam aanspreekt. Arno, Raymond, Roland en nu dus Bart en Tuur. “Opa Tuur. Die zou je eens moeten interviewen. Het is ongelooflijk wat die man betekend heeft voor de Gentse jazzscene. Al twintig à vijfentwintig jaar speelt hij het klaar om ons elke week een podium te bieden zonder er zijn broek aan te scheuren. Het belang van Opa Tuur is de continuïteit die hij biedt. Van grote festivals of concerten die één maal per jaar plaats vinden kan een muzikant niet overleven.”

GENT MUZIEKSTAD

Opa Tuur staat intussen niet meer alleen. Hoe is Gent als muziekstad die laatste vijfentwintig jaar geëvolueerd?

Bart Maris: “Het aanbod in Gent is ongelooflijk. In pakweg Il Negocito, Damberd, Hot Club de Gand of Hotsi Totsi kan men wekelijks gratis optredens bijwonen. Op één avond vinden er op twee, drie of vier verschillende locaties jazzoptredens plaats, dat is waanzinnig. Tegenover het aanbod dat ongeveer vervijfvoudigd moet zijn, staat dat het aantal muzikanten verhonderdvoudigd is. Gent is als muziekstad dus zonder twijfel Europese top maar dat betekent niet dat het hier gemakkelijk is om aan de bak te komen. Met zoveel concurrentie van gratis optredens is het moeilijk om geld te vragen aan de mensen. De muzikanten verdienen bijgevolg niet zo veel aan hun optredens.”

Gent noemt zich graag de stad van kennis en cultuur. Wat dat laatste betreft, maakt ze dat ook echt waar volgens jou?

“Het is niet de stad die dat waarmaakt. Deze status valt of staat bij gratie van het kleine initiatief. Veel clubs hebben jaren met tegenkanting van de stad af te rekenen gehad. De Hot Club zat vroeger bijvoorbeeld in de Fantast in de Burgstraat maar zij zijn volledig genekt door de klachten van de burens. Een probleem waar de White Cat vandaag ook mee zit. De Charlatan is eveneens jaren en jaren door de stad geveiseerd. In Groningen – een stad die vergelijkbaar is met Gent – vond onlangs Eurosonic (Europees muziekfestival in het café- en clubcircuit, nvdr.) plaats. Om zoiets te kunnen organiseren is uiteraard steun van bovenaf nodig. Ondanks tegenkanting moet Gent daar qua aanbod niet voor onderdoen. Dat bewijst hoe hard de muziek hier leeft.”

Het stadsbestuur werkt dus niet aanmoedigend maar anderzijds wenden ze het bruisende nachtleven wel aan om hun stad te promoten.

Hoe sta je ten opzichte van die dubbele houding?

“Ik vind dat stad helemaal geen houding aanneemt. Ze beginnen het nu misschien stilletjes aan te zien maar ze hebben er hoe dan ook weinig of geen greep op. Zoiets komt en gaat maar wordt in de eerste plaats van onder op gebouwd. Twintig jaar geleden had je twee grote muziekcafés: het Damberd en de Charlatan. Zij legden samen met Opa Tuur de basis van de muziekstad die Gent vandaag is. Veel buitenlandse muzikanten

“Omdat er geen zang bij zit noemen ze het nooit rock, dus noemen ze het maar rare jazz.”

vonden het ongelooflijk dat je hier in het midden van de week kon optreden en jammen. Ik herinner mij nog de toen zestienjarige Xero Slingsby (legendarische jazzmuzikant, nvdr.) die met zijn toenmalige groep door heel Europa rond trok. Ze waren op dat moment op een beetje op de dool en zijn een jaar in Gent blijven plakken. Ze konden toevallig logeren boven de Charlatan en ondertussen speelden ze hier en daar mee met Vaya Con Dios en ik-weet-niet-wie nog allemaal. Die constante doorstroom van muzikanten allerhande is erg verrijkend. Ik ben dat in andere steden waar ik moet optreden nooit in die mate tegengekomen.”

AUTODIDACT

Je bent zelf ook een muzikant die hier is blijven plakken. Hoe heb jij als Ninovenaar in Gent je weg gevonden?

“Ik ben als functioneel graficus aan Sint-Lucas afgestudeerd. Ik was met muziek bezig maar absoluut niet met de bedoeling daar mijn boterham mee te verdienen. Toen ik klaar

was met mijn burgerdienst, was de computer al een redelijk ingeburgerd medium in de grafische wereld. Wilde ik nog mee kunnen draaien moest ik op eigen kosten een peperdure opleiding volgen. Ik heb tot op vandaag nog altijd geen feeling met computers. Ik bezit er nog maar een paar jaar één. De muziek nam zo langzaam de bovenhand en via het netwerk dat ik hier al had ben ik er letterlijk in gerold.”

Je bent een muzikaal buitenbeentje. In een recensie werd je omschreven als een muzikant uit de buitenwijken van de jazz. Wat moeten we daaronder verstaan?

“Trompettechnisch ben ik zeer autodidact. Ik heb wel notenleer gehad op de muziekschool maar ik ben dan grafiek gaan studeren. Op het moment dat ze in Gent met een afdeling jazz begonnen ben ik daar wel naartoe getrokken maar als buitenstaander. Ze hebben mij daar nooit trompet leren spelen. Ik ging er om te leren improviseren en samen te spelen met andere muzikanten. Mijn trompettechniek is niet bruikbaar om bijvoorbeeld in een bigband te spelen. Ik heb altijd mijn eigen weg gezocht. Niet altijd gemakkelijk te definiëren maar wel authentiek en journalisten geven daar dan een mooie naam aan. Begin jaren tachtig hadden we bijvoorbeeld een groepje dat ‘fukkeduk’ heette. Zoals steeds maakten we muziek die niet meteen onder één genre thuis te brengen is. Omdat er geen zang bij zit noemen ze het nooit rock, dus noemen ze het maar rare jazz.”

Is er een groot verschil tussen geschoolde en niet traditioneel geschoolde muzikanten?

“Eén van de grote voordelen van in Ninove op te groeien was dat er veel naar Frank Zappa en Jetro Thull geluisterd werd. Zappa is heel avant-gardistische muziek die weinig met trompet te maken heeft. Met Miles Davis of Louis Armstrong moesten ze bij mij toen niet afkomen. Zo legt iedereen zijn eigen parcours af maar binnen een school wordt dat veel meer gestructureerd. Het voordeel daarvan is dat die gasten technisch ongelooflijk sterk zijn. Wat ze niet hebben is visie en een eigen verhaal. Je hoort ze een paar clichés spelen maar je zou ze nooit herkennen tussen tien anderen. Om zo’n eigen verhaal te ontwikkelen heb je een goede biotoop nodig. Het cafécircuit of met nieuwe muzikanten samenspelen kan dit stimuleren. Je moet confrontaties durven aangaan anders leer je niets nieuws kennen. Op het conservatorium is dat toch een fundamenteel element dat ik mis. Ik zie muzikanten die bij ons zijn afgestudeerd in bekende Vlaamse popgroepen of in tv shows. Die gasten vinden dus zonder probleem hun financiële weg. Maar ik hoor weinig originele Gentse producten die het maken. Ze komen hier buiten met een diploma maar dan begint het pas. Dan moet je gaan communiceren maar als je geen verhaal hebt en niets te vertellen hebt ben je rap uitgespeeld. Een verhaal vertellen waar je niet

achterstaat dat is zowat het ergste wat een muzikant kan overkomen. Maar heel je leven muziek maken enkel en alleen om er je boterham mee te verdienen, kan volgens mij niet de bedoeling zijn.”

101 VERHALEN

Ben jij al vaak wakker geworden met het besef: oei mijn verhaal klopt niet meer?

“Vroeger speelde ik vaak met dj’s en we deden heel wat discotheken aan: Red en Blue, Phill Collinsclub, LaRocca of Boccaccio. Ik ben daar niet fier op maar een mens moet ook eten en het is een goede training, zolang je in je eer wordt gelaten. Soms wordt je echt opgevoerd als de trompettist in een zwart *costume* op zijn sokkeltje. Mochten ze mij herkennen, ik zou er niet fier op zijn. Je bent in constante contradictie met jezelf als je muziek maakt: je moet zoeken naar de compromis tussen wat wil ik doen en wat kan ik doen.”

Je palmares is indrukwekkend. De groepen en projecten waar je bij gespeeld hebt lijken eindeloos. Wat is het langste dat je iets volgehouden hebt?

“Met Peter Vermeersch - vroeger was dat X-legged Sally, nu Flat Earth Society - speel ik toch al twintig jaar samen. Ook Think Of One heb ik tien jaar volgehouden. Ik heb dan voor Flat Earth Society gekozen. Dat verloopt wel met tussenpauzes en ondertussen doe ik nog van alle andere dingen. Ik heb variatie nodig om iets lang te kunnen volhouden. Op het podium staan in de Hot Club staan is te vergelijken met hoe wij hier nu zitten te praten. Je vraagt: ‘wat wil jij eigenlijk weten van mij’, en er ontstaat een conversatie maar dan met instrumenten in plaats van met woorden. In andere projecten zijn het partituren die de leidraad vormen. Op nog andere momenten ben ik arrangementen in elkaar aan het steken, dat is dan weer knutselen. Allemaal muziek maar op een totaal andere manier.”

Je hebt muzikanten die zich opsluiten en aan één stuk aan één project werken. Jij lijkt mij eerder de tegenpool die links en rechts zoveel mogelijk probeert te spelen.

“Ik ben geen controle freak. Als ik met een drum en een bas en een piano speel ben ik slechts de trompet. Ook als ik muziek schrijf kan ik dat loslaten. Eens het af is gaan die stukken vaak een eigen leven leiden. Het is net als bij kinderen: ik hoop dat het goed muzikanten zullen worden maar voor hetzelfde geld worden het boekhouders. Het is soms wel op je tanden bijten als je hoort hoe ze je nummer verknipt en verplakt hebben. Maar dat moet je erbij nemen. Er zijn mensen die op dat moment geen stap terug kunnen zetten: ‘Het is mijn muziek en die moet zo gespeeld worden’. Met zo’n mensen werk ik niet samen. Ik hou ervan als mensen mij vragen: ‘Bart we hebben nog iets op trompet nodig.’ Dan zien we wel wat we er samen van kunnen maken. Soms ben ik

foto's © Hendrik Braet
Bart Maris jamt wekelijks in de Hot Club de Gand: “er ontstaat een conversatie maar dan met instrumenten in plaats van met woorden”

daar tevreden mee, soms ook niet, maar dan zij het zo.”

Je leeft van de muziek; letterlijk en figuurlijk. Wat betekent dat voor jou?

“Ik leef van mijn passie en ik besef maar al te goed in wat voor luxepositie ik zit. Muziek is meer dan spelen alleen. Ik doe daar veel dingen rond. Ik geef nu workshops aan beginners. Ik geef ook een beetje les aan het conservatorium. De combinatie van dat alles maakt de zaak leefbaar. Maar ik doe het ook graag. Eigenlijk zijn het 101 parallelle verhalen. Als ik de gelegenheid krijg om een verhaal verder uit te werken stap ik daarin

Ik maak ook muziek voor God en mezelf

mee. Ik geloof niet in een afgewerkt product, daarom dat ik zelden platen maak. Wat mij stoort aan een platenmaatschappij is dat je verplicht wordt een plaat te maken en bij elk optreden wil iedereen die horen. Toen ik in de beginjaren van dEUS zo nu en dan meespeelde, experimenteerden zij gedurende twee jaar. Tegen het einde kwam daar dan een plaat uit. Nu kruipen die groepen op voorhand in de studio en wanneer hun plaat af is moeten ze op tournee om die honderd keer na elkaar te spelen. Ze kunnen niet anders want de mensen willen een op voorhand in elkaar gebokste format horen. Het toffe aan de Hot Club is dat de mensen niet weten wat hen zal overkomen. Alles ontstaat op het moment zelf. Dan zeg ik ‘dat is wat ik vandaag doe maar morgen doe ik weer iets anders’. Ik speel ook niet zomaar *n’importe quoi*, nee dat is mijn verhaal en ik sta daarachter.”

LOKALE AMBITIES

Het dilemma tussen een format spelen en die herbalen of telkens iets anders op kleine plaatsen brengen, is roem en succes bij het grote publiek. Heb je daar moeite mee of is het een gemakkelijke keuze?

“Het is altijd heel fijn om beroemd te zijn. Ik ben ooit verkozen tot muzikant van het jaar. En ik verzeker je dat het heel plezierig is om op het podium van de Ancienne Belgique een plaasteren beeld in de lucht te steken. Maar beroemd zijn is geen einddoel. Je vertelt een verhaal en je zoekt natuurlijk een publiek maar als je dat publiek niet vindt wil

dat niet noodzakelijk zeggen dat je slecht bezig bent. Ik maak ook muziek voor God en mezelf. Al is en blijft muziek wel communicatie en dat wordt vaak onderschat. Het voordeel aan veel verschillende dingen doen is dat ik veel verschillende mensen tegenkom. Dat geeft me de gelegenheid om mijn verhaal af te toetsen. Roem is ook erg relatief. We kijken alleen maar naar onze eigen Vlaamse radio en wat daar bekend is. Als je op buitenlandse alternatieve rockfestivals speelt is er een naam die altijd valt: ‘vous venez de la Belgique, vous connaissez Univers Zero?’ Ik ben nu twee keer geïnviteerd om mee te werken aan hun plaat. Internationaal is dat cult maar in België is er geen haan die ernaar kraait. Styrofoam haalt in België ook niet veel pers maar die hebben een tournee gedaan in Amerika waar veel Belgische groepen voor zouden tekenen.”

Hoe zit het nog met jou ambitie?

“Beroemd worden is in ieder geval geen prioriteit. Ik heb geen my space, geen website en op google kom je ook niet veel tegen over mij. Daar zal het dus in ieder geval niet van komen (lacht). Ik ben veel meer actief in Gent dan vroeger: Flat Earth Society, Va Fan Fahre, de Propere Fanfare, Goeste Majeur muziekschool, Briskey, Hot Club de Gand, Muziekmaatschappij Excelsior... Ik doe mijn best om zoveel mogelijk te investeren in het Gentse culturele leven. Sinds ik vader ben vind ik het ook belangrijk om te investeren in het muzikaal potentieel van de jeugd. Waarom haken zoveel jongeren af op de muziekschool? Niet omdat ze hun instrument niet graag spelen maar door de manier waarop het aangeleerd wordt. In het Goeste Majeur project in de Brugs Poort probeer ik met dat gegeven aan de slag te gaan. Ik probeer bij die kinderen het plezier van samen muziek maken te stimuleren. Dat het technisch niet honderd procent is, is van ondergeschikt belang.

Ik ben nu op een leeftijd dat ik de vader kan zijn van de gasten waarmee ik samenspel in de Hot Club de Gand.. Hen uitnodigen in de Hot Club is mijn methode om met andere generaties in contact te komen. Zo blijf ik de ontwikkeling van de Gentse muziekscène van heel dichtbij volgen. Gaan luisteren is een andere manier maar ik ben muzikant dus ik speel liever zelf. En die gasten krijgen de kans om zichzelf te tonen. Ik doe het ook voor mezelf hoor. Binnen tien jaar kan ik dan zeggen: “Met die gasten heb ik nog samengespeeld”(lacht).

BERBER VERPOEST

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p4

EEN BLAUWE STOLP MET GELE STERRETJES

© Freddy Willems

'Brussel' is een Vlaamse stad. Dat zegt Bart De Wever toch. Leopold II dacht daar anders over. Met de buit van zijn Afrikaanse plunderingen bouwde hij 'Bruxelles', een stad van avenues en haute finance. Sindsdien splitste de hoofdstedelijke persoonlijkheid als maar verder op. Voor 'بروكسل' moet je in Schaarbeek, Anderlecht of Sint-Joost zijn. Tenslotte ontwikkelde zich in de buik van onze enige Belgische miljoenenstad 'Brussels'. Blinkend als kantoren, bevolkt door Eurocraten en hun -innen.

Wie rondloopt door de Brusselse Leopoldswijk waant zich even buiten België. Onze officiële landstalen zijn Nederlands, Frans en Duits. Maar pendelend tussen Europees Parlement en Europese Commissie spreken de mensen vloeiend Italiaans, Portugees, Tsjechisch en Pools. We zijn hier niet in Babel. Al die hemden en mantelpakjes hebben één gemeenschappelijke taal. *European*, volgens sommigen. *Europäisch*, volgens anderen... Vertaling gebeurt simultaan, stilaan automatisch, in nationale wetten en decreten.

Anno 2009 brunchen, lunchen en shoppen vele tienduizenden professionele Europeanen uit nu al zevenentwintig landen op en rondom het Luxemburg- en Schumanplein. Voor de Europese instellingen alleen al werken 50.000 mensen. Hun aanwezigheid lokt om en bij de 15.000 lobbyisten naar ons land. Een overgrote meerderheid daarvan verdedigt enkel bedrijfsbelangen. Wereldwijd gaan multinationals alleen in Washington DC nog actiever op zoek naar

bevestiging. Hetzelfde geldt voor journalisten. *Brussels* telt er duizenden, *Bruxelles* een heleboel, *Brussel* enkele, *بروكسل* nagenoeg geen. Samengeteld meer dan Parijs of Londen. Daarbovenop blijken ook Europese ambtenaren, diplomaten en de lobbymannen en -vrouwen tuk op kinderen. De statistieken geven 15.000 leerlingen voor 30 internationale scholen met 2000 werknemers. Samengevat blijkt de 'Brussels bubble' een hoofdstad in de hoofdstad, met een inwonersaantal zo groot als dat van Gent zonder deelgemeenten. Stel je dat voor in beeld en kleur. Een leger nieuwbouwkranen takelt onze Arteveldestad integraal Brussel binnen. Burgemeester Barroso knipt het lintje door.

WELKOM IN DE 'BRUSSELS BUBBLE'

Slapen en eten gebeurt voor een meerderheid in de gemeenten rondom de Leopoldswijk. Je hebt *expats* wiens verblijf van korte duur is, maar het merendeel van de inwoners van de *bubble* zijn blijvers. Zoals voor iedereen die in een vreemd land toekomt, vertelt Caroline de Gruyter, zijn ook de inwoners van *Brussels* op zoek naar een nieuwe, passende identiteit. De Nederlandse journaliste schreef er een boek over. Ze vertelt hoe de nieuwkomers langs de ene kant een halve voet laten staan in hun land van herkomst, maar anderzijds fel samenklitten. "De stad is als een ui", stelt De Gruyter. "Je moet alle laagjes afpellen vooraleer je erachter komt dat hier helemaal geen centrum is. Dat de Europeanen hier in een subcultuur leven, is dus zeker niet alleen omdat ze zich niet willen aanpassen. De stad

zit gewoon zo in elkaar." In *Brussel-Bruxelles-بروكسل*-*Brussels* is altijd nog een plaatsje voor een *bubble* meer of minder. Belg worden is geen serieuze optie. *Bruxellois* of *Brusseleir* valt te overwegen. Maar boven alles zijn de knappe, meertalige en hoogopgeleide inwijkelingen Europeaan. Nergens zoveel steun voor de ter ziele gegane Europese Grondwet als in *Brussels*. De *bubble* is hun getto. Een boze blik naar Bolkenstein de absolute grens.

Elke plusmiljoenstad op ons continent heeft zo haar omheinde delen. Altijd aan de uiteinden, ergens tussen de rafels van de verste, drukste straten. Brussel, ooit een Vlaamsch provinciegat, is de enige Europese hoofdstad die nog centrum over had voor een getto meer. Als blijkt het een bijzonder exemplaar. Terwijl andere getto's dreigen te verzinken in de scheuren van de grootstad, gaat *Brussels* zweven. Commissie, Raad van Ministers en Europees Parlement produceren ondertussen tot 80% van alle wetgeving tussen Dublin en Warschau, Tallinn en Lissabon. De Europeanen – ambtenaar of lobbyist, kind of journalist – rijgen de looplussen aan elkaar en blazen blauwe bellen. Er in prikken is weinigen gegeven. Boven de *bubble* straalt een aureool van twaalf gele sterren...

Ondertussen zijn er zo weinig touwen waarmee *Brussels* vast hangt aan *Brussel* of *Bruxelles*, dat de hoofdstad in de hoofdstad op elk moment dreigt op te stijgen. Dit getto tart de zwaartekracht.

NATAN HERTOGEN

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p7

Frank Vandewalle (l) en Herman Huvenne (r) © Nathalie Decoene

“ETNISCH-CULTURELE MINDERHEDEN ZIJN GEEN WASPRODUCTEN”

Al sinds jaar en dag zetten politie-inspecteurs Frank Vandewalle en Herman Huvenne zich in voor het goed ‘geleiden’ van het samenleven tussen autochtonen en allochtonen in Gent. Beiden werken ze voor de integratiecel, onderdeel van de maatschappelijke cel van de Politie Gent. Frank en Herman; In het allochtone verenigingsleven is dit duo ondertussen een begrip geworden. Om meer te leren over hun ervaringen met ‘diversiteit’ zocht Tienstien hen op.

We zitten nog niet helemaal neer of we worden al verzocht om het lokaaltje waar slachtoffers worden opgevangen terug te verlaten. Een crisisgeval: een gezin met kleine kinderen is net bij de politie aangekomen. Terwijl we onze spullen pakken wordt een kinderbedje de kamer binnengebracht en de verwarming een paar graden hoger gezet. Even later zitten we enkele gangen verder rond de tafel.

Het is nog even wachten op de laatste cijfers, maar in 2007 klopte de integratiecel af op 330 interventies, vooral bij familiale problemen. In totaal voerden Herman, Frank en hun col-

lega 1614 gesprekken. We staan even paf van de aantallen. En dat betreft louter de individuele hulpverlening van 2007. Want dat komt bovenop het collectief werk: toezien op het verloop van de religieuze gebeurtenissen, collectieve bemiddelingsgesprekken voeren in gevallen van klachten met betrekking tot ‘overlast’ en bij internationale spanningen die ook hier voor beroering zorgen onder etnisch culturele minderheden.

NIEUWE BUREN; OUDE KLACHTEN

De groepen waar Frank en Herman mee werken zijn in de eerste plaats etnisch-culturele minderheden, mensen zonder papieren en nieuwkomers. “Maar pas op, ik heb een hekel aan hoe de pers altijd schrijft over ‘allochtone jongeren’, waarschuwt Frank ons. “Je kan de problemen van de vierde generatie niet uitleggen op basis van de afkomst van de ouders. Kijk naar de buurten waar die jongeren leven: nauwe besloten straten, weinig open ruimte. Kijk naar de invloed die scholing en leeftijdsgenoten hebben op een jongere, kijk naar het gebrek aan kansen op het vinden van werk, het behoren tot de vierde wereld, ...” Veel van de spanningen tussen mensen in de stad zijn ook niet specifiek problemen met ‘allochtone jongeren’. Frank: “Wanneer er spanningen zijn in de zomervakantie, als autochtone bewoners bijvoorbeeld klagen over jongeren die ‘s avonds laat nog op straten of pleintjes rondhangen en lawaai maken. Is dat een probleem van autochtonen en allochtonen? Misschien is het eerder een conflict tussen jong en oud, tussen generaties.”

Onze vragenlijstjes blijken overbodig. Frank en Herman praten honderduit over het werk waar ze dag in dag uit mee bezig zijn, tot in de weekends toe. “We zijn 24u bereikbaar en beschikbaar. We ondersteunen de lokale diensten, bijvoorbeeld bij dringende gevallen, zoals het opvangen van slachtoffers van een verkeersongeval of bij ernstige familiale moeilijkheden. Wij zijn er vooral daar waar de culturele achtergrond van mensen verschillend is. We trachten te luisteren en te bemiddelen”, zo vertelt Herman. “60% van de problemen houden verband met de spanningsvelden in relaties tussen mensen”, zo onderbreekt Frank. “Er zijn buurten waar de straat deel uitmaakt van het huis, want mensen hebben er immers geen tuin. De meeste misverstanden op straat, tussen burens bijvoorbeeld, zijn echter te wijten aan misverstanden door taalverschillen. Mensen begrijpen elkaar niet en wanneer je dan iets uitlegt zegt diegene die zich ergerde “Maar had ze dat dan niet kunnen zeggen!?” De politie-inspecteurs prijzen de grote investeringen die de Stad Gent gedaan heeft in buurten zoals het Rabot en de Brugse Poort. Die ingrepen waren broodnodig, omdat mensen er zo dicht op elkaar moeten leven. Bovendien steeg het aantal inwoners in de stad Gent op een paar jaar tijd met meer dan 10.000. Dit brengt bijvoorbeeld met zich mee dat mensen soms intolerant zijn over kleine zaken die nieuwkomers, bijvoorbeeld uit Oost-Europa, nog niet onder de knie hebben. Frank en Herman verwijzen naar de

klachten van mensen van Turkse origine over hun nieuwe burens die hun huisvuil langs de straten dumpen. Het punt is dan om deze mensen uit te leggen hoe onze reglementen in elkaar zitten. Dat komen mensen niet altijd van zelf te weten..

Er wordt wel vaker gesproken in stereotypen over elkaar. ‘De Bulgaren zijn zus, de Turken zo, de Roma...’. Wat doen Frank en Herman wanneer ze geconfronteerd worden met stereotypering en intolerantie, vragen we ons af. “We laten mensen uitspreken en proberen te achterhalen waarom iemand in zo’n termen spreekt. Heeft die persoon iets meegemaakt? ‘Die Turken’ waar iemand zich aan ergert kunnen ook gewoon de spelende kinderen zijn die hem of haar het middagdutje ontzeggen.”

Je kan de problemen van de vierde generatie niet uitleggen op basis van de afkomst van de ouders.

‘BASISGERICHTE POLITIEZORG’

Frank en Herman kennen het ‘allochtone’ middenveld, en het middenveld kent hen. “De mensen in de gemeenschappen zelf zijn onze ogen en oren”, zo stelt Frank. De inspecteurs overleggen met de leidinggevenenden van de gebedshuizen in Gent en de verenigingen: regelingen voor het offerfeest, het in goede banen leiden van zogenaamde ‘vreugdecaravanen’ van toeterende wagens naar aanleiding van belangrijke voetbalmatches, het begeleiden van protestmanifestaties, ... “In plaats van zaken zoals caravanen te verbieden proberen we ze te kanaliseren, zodat het verkeer niet te sterk gehinderd wordt”, zo legt Frank uit. “We werken vooral preventief en zo weinig mogelijk repressief. Wanneer je met repressie begint dan verlies je het vertrouwen van de mensen en dan kan je niet langer aan preventie doen.” Dat klinkt logisch. “Maar we zijn natuurlijk ook meer dan een burgerdienst en hebben ook een politionele bevoegdheid. Zo is er toch altijd nog een stok achter de deur, als dat nodig is.” Basisgerichte politie zorg of ‘community policing’, zo heet dit.

“Elk gesprek is een sollicitatiegesprek”, zo stelt Frank. Frank en Herman leggen uit dat ze punten winnen met gevoeligheid tonen voor culturele verschillen. Ze ergeren zich aan hulpverleners die etnisch-culturele minderheden omschrijven als ‘wasproducten’:

“met Maghrebijnen doe je zo, met Turken doe je zo...” Wat voor Frank en Herman telt is of je te maken hebt met iemand uit een open of een gesloten gemeenschap. Dat vraagt natuurlijk wat meer uitleg en die krijgen we dan ook. “In een gesloten gemeenschap is er een soort van hiërarchie. Anderen zijn belangrijker dan jezelf, terwijl in een open gemeenschap net jijzelf, als individu op de eerste plaats komt. Bovenaan staat religie, dan komt de overheid, de omgeving, dan het eigen gezin en dan pas het individu. Dat heeft voor- en nadelen. Met kerst hadden we bijvoorbeeld een vrouw van Turkse origine die zwaar gewond geraakt was in een ongeval. Welnu, de ganse straat vangt dat op. De mantelzorg is sterk. Mensen ondersteunen elkaar dagen lang. Je moet dit weten, omdat het dan niet veel zin heeft om met een hele reeks diensten te komen aanhollen. De diensten gebruik je dan in het verlengde. Moeilijk is het dan weer als iemand echt voor zichzelf wil opkomen in zo’n gemeenschap. In zo’n situaties moeten we bemiddelen en mensen overtuigen om iets te doen.”

Is het dan niet moeilijk wanneer je persoonlijke overtuigingen als politiemans botsen met die van de mensen waarmee je werkt, leggen we het duo voor. “Wij oordelen niet. Wij moeten onze neutraliteit bewaren. We moeten niet proberen om mensen van overtuiging te veranderen maar mensen trachten te begrijpen en zoeken naar de oorzaken van problemen” Frank en Herman zijn van mening dat de politie in de toekomst steeds meer geconfronteerd zal worden met waardendiscussies, waardoor de nood aan bemiddelaars zal blijven stijgen. Gelukkig zien ze dit vandaag al gereflecteerd in de politieopleiding. Herman en Frank staan zelf ook regelmatig voor de klas, maar dan in de inburgeringscursussen. Aan de nieuwkomers wordt uitgelegd wat de politie is en voor de gelegenheid doen Herman en Frank dit in hun uniform, dat in hun dagelijkse werk normaal gezien in de kast blijft hangen. “Het is belangrijk om mensen uit te leggen wat de politie is omdat veel mensen uit landen komen waar de politie slechts een instrument van repressie is.” Voor het werk dat Frank en Herman verrichten krijgen ze veel dankbaarheid terug. “Eigenlijk bouwen we door onze zichtbaarheid en aanspreekbaarheid respect op bij de mensen en dat werkt beter dan puur machtsvertoon.”

KOEN DE STOOP EN MARLIES CASIER

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p8

BRUGGEN NAAR HET RABOT STADSVERNIEUWING OP ZIJN KOP!

Team Rosca
Danny Timmermans (midden boven)
Muntasir Erreh Mukhtar (links boven)
Jan De Spiegelaere (rechts onder)
Claire Cauwels (links onder)
Kristof Vander Cruyssen (rechts boven)
Evelyne Deceur (midden onder) © Nathalie Decoene

In TiensTiens Nr. 6 schreven we over 'Bruggen naar het Rabot', toen het stadsvernieuwingsproject nog in haar 'stenen'-tijdperk zat. Sindsdien kwam de aandacht voor sociaal-culturele en sociaal-economische dimensies gestaag opgang waardoor het een 'integraal project' werd. Want stadsvernieuwing gaat niet alleen om stenen opstapelen op selectieve plaatsen, maar vooral om het ontwikkelen van hefbomen voor de algemene ontwikkeling voor de mensen in de wijk. Zo bekeken betekent ontwikkeling op een geïntegreerde manier tegemoet komen aan behoeftes van de lokale bewoners die in een sociaaleconomisch kwetsbare situatie zitten.

KORT:

Het stadsvernieuwingsproject 'Bruggen naar Rabot' werd op 8 mei 2002 goedgekeurd. Omdat de stedelijke overheid in 2004 naast een subsidie van de Vlaamse Gemeenschap greep, werd er een subsidie van 50.000 euro toegekend aan het ontwerpteam van Johan Van Reeth om het project verder te onderzoeken. Op die manier kwam 'Bruggen naar het Rabot +' tot stand.

Meteen valt op dat dit project maar een klein onderdeel is van het grotere stadsontwerp Noord voor het gebied Ham, Rabot, Blaisantvest, uitgevoerd door het bureau Technum. Hierin werden maar liefst twaalf projecten voorgesteld. Volgens dit ambitieuze ontwerp zouden 509 woningen worden gesloopt en 774 nieuwe (sociale) woningen worden gebouwd. Het project stelde voor om "midden in de wijken in te grijpen, en niet aan de rand" met als doel meer open ruimte te creëren en met minimale ingrepen de woonkwaliteit in de buurt maximaal te verbeteren. Het huidige "Bruggen naar Rabot" beperkt zich tot een gedeeltelijke invulling van één van de twaalf projecten uit het ambitieuze stadsontwerp en concentreert de ingrepen vooral aan de rand van de wijk: (1) een nieuwe gerechtsgebouw ontworpen door de architecten Achtergael-Beel. Dit gerechtsgebouw moest een economische impuls aan de Wondelgemstraat als winkelstraat geven. Rondom het gerechtsgebouw werd een vijf hectare groot park naar een ontwerp van de Parijse landschapsarchitect Desvigne uitgebouwd, met ondergrondse jeugdlokalen voor Özburun, Kadanz en de scoutsgroep Klauwaards, alsook een fuifzaal. Aan de rand van het park is een nieuwe tram/fiets/voetgangersbrug in aanbouw. Er komt een (kleinschalig) winkelcomplex met aansluitend sociale woningen, waarvoor 80 woningen onteigend werden. (2) Op de Brownfield Stadsgassite aan de Gasmeterlaan komen 400 à 500 woonunits. De gashouders krijgen een culturele of recreatieve invulling. Het historische gebouw ernaast zal een commerciële invulling krijgen. Er worden een aantal 'sociale' lofts gebouwd. Volgens een beleidslijn van de Stad Gent moet twintig procent van de nieuwe woningen op de site

echter bestemd zijn voor sociale huisvesting. Een ander deel woningen zijn passief woningen en budgetwoningen in functie van een toekomstig middenklassenpubliek. Aan de tramstelplaats Wissehage zal een nieuw winkelcomplex worden uitgebouwd met een ondergrondse of dakparking.

De woningen in slechte staat aan de Blaisantvest zullen aangepakt worden via renovatie, omdat dit goedkoper is dan nieuwbouw. Dat de huisvestingsproblematiek wordt aangepakt is broodnodig: zeventig procent van de woningen vertonen immers gebreken zoals vochtproblemen, schimmel, onveilig aangelegde elektriciteit- en gasleidingen, gebrekkig sanitair en slecht werkende boilers. Bovendien moet ingegrepen worden in het stedelijke weefsel: Rabot-Blaisantvest heeft een oppervlakte van 0,9 km² en telt 7383 bewoners (8584 inwoners/km²). Daardoor valt Rabot-Blaisantvest de twijfelachtige eer van dichtstbevolkte wijk in Gent (Gents gemiddelde: 1465 inwoners/km²) te beurt. Ondertussen steeg in de periode tussen 1997 en 2003 het bevolkingsaantal met 3,2% (tegenover 1,7% gemiddeld). Het percentage niet-Belgen is 16,6% (tegenover 6,8% gemiddeld). De meerderheid is Turks en er is een grote toename van Oost-Europeanen in de buurt.

Dat de huisvestingsproblematiek wordt aangepakt is broodnodig: zeventig procent van de woningen vertonen immers gebreken

DE DUURZAME SITE?

De ontwikkeling van de stadsgassite staat binnen 'Bruggen naar Rabot' op het voorplan. Omdat de implementatie van het hele plan tijd zal nemen zetten een aantal organisaties zoals Samenlevingsopbouw Gent en ROC-SA, de Gebiedsgerichte Werking en Buurtwerk hun beste lobbywerk in om van 'de Site' een (tijdelijk) evenementenplein en "gebruiksruimte" te maken. Terwijl het project aanvankelijk gevangen zat in negatieve discours over overlast, vervuiling en een mogelijk gebrek aan sociale controle, vloeide hieruit later een positiever verhaal over "tijdelijk ruimtegebruik" voort vanuit de potenties in de wijk, naar het voorbeeld van het Gentse project 'volkstuinten' op de site van de Hollainkazerne (Barba Belge) en een aantal voorbeelden uit het buitenland. Er kwam een gigantisch open terrein vrij: een betonnen ondergrond van 120m op 100m, en dat midden in één van de dichtstbevolkte en armste buurten van Gent en Vlaanderen. De Site is een uniek project die culturele uitwisseling en de sociale relaties tussen groepen in de wijk van de grond hielp komen, in een wijk waar de verhoudingen tussen de verschillen-

de gemeenschappen soms moeilijk liggen. Sinds 9 juni 2007 heeft Gent er daarom een nieuwe creatieve plek bij: "De Site" (Voorstellingsfiche "De Site").

Ondertussen kwam er een voetbalpleintje en diverse culturele en sociale activiteiten zoals een openluchtcinema, een verkeerspark en buurtbarbecue werden uitgebouwd. Er is ook plaats voor een kleine kinderboerderij en zelfs een Rabot Beach, ruimte voor een bouw speelplaats en voor het bouwen van kampen, alsook "de Artcube", twee aan twee op elkaar gestapelde witte bureelcontainers; een plek voor het sociaal-artistiek kunstenaarscollectief Transart en een wisselbibliotheek. Het meest bekende project zijn echter de stadstuintjes.

"De Site" lijkt daarmee hét deelproject dat werkelijk voor de buurt zelf bestemd is. Het project staat momenteel onder de noemer "tijdelijk ruimtegebruik" gecategoriseerd. Plannen wijzen nu in de richting van herintegratie van de stadstuintjes en activiteiten in het plan voor de recreatieve structuur die 'de Gebiedsgerichte Werking' opmaakte. Het vreemde is dat hier nogal vlug wordt overgegaan tot "verplaatsing". Dit staat haaks op de manier waarop er altijd een sterke verstrengeling is tussen de uitkomst van een dergelijk project (de versterking van de sociale relaties en uitwisseling tussen groepen) en de ruimte waarop het zich geënt heeft. Het is dus niet zeker dat het project zijn sterkte zal behouden als het verplaatst wordt. Meer zelfs, het staat haaks op de essentiële inzichten van de recreatieve structuur zelf.

De tuintjes en de publieke voorzieningen zullen dus in de toekomst verplaatst worden; tenminste als de middenveldorganisaties zich hier bij neerleggen.. Momenteel wordt gezocht naar een projectontwikkelaar die zowel de site kan saneren als de woningen bouwen. Mede onder druk van de buurtbewoners die vragende partij waren voor meer groen zal 2 hectare van de 7 hectare ruimte voorzien worden voor groen en speelruimte. Door de hoge saneringskost -10 tot 40 miljoen euro- werd het aantal woningen trouwens al verminderd van 800 naar 500. De Stad bepaalde ook dat zo'n 40% van de toekomstige woningen passiefwoningen moeten zijn. Daarmee werd de keuze gemaakt voor de bouw van 185 duurzame woningen en krijgt Gent de grootste duurzame woonwijk van Vlaanderen.

20% van de woningen moeten sociale woningen zijn, waarvan een groot deel sociale koopwoningen zullen zijn. 'Een eigen huis is de beste bescherming voor later!', zo klinkt het uit politieke hoek (vooral wanneer de sociale voorzieningen en sociale zekerheid worden afgebouwd en geprivatiseerd, vergeet men er bij te vertellen). Verder zou er voor

het eerst geëxperimenteerd worden met het concept 'sociale return', waarbij de projectontwikkelaars zo'n 0,2% van de winst (die zo'n 10 à 13% bedraagt) herinvesteren in sociale- of buurtprojecten. Eerst zou dit onderdeel vormen van het bestek via de oprichting van "een buurtbeheerfonds" waarbij 50.000 EURO voor de buurt zou voorzien worden. Later is dit door de Stad Gent uit het bestek gehaald, terwijl dit eigenlijk over "peanuts" gaat in vergelijking met alle andere investeringen.

RECREATIEVE STRUCTUUR EN BUURTINRICHTING.

De zogenaamde "recreatieve structuurnota" werd opgemaakt onder leiding van de Jeugddienst. Dit plan raakt de kern van wat sociaal-innovatieve stadsontwikkeling is. De reële gebruiksruimte en dagelijkse formele en informele sociaal-ruimtelijke praktijken en trajecten van buurtbewoners en wijkgebruikers worden hier in kaart gebracht, ten einde een toekomstige wijkinrichting mogelijk te maken.

"Textiel" vormt de rode draad om de buurtgebondenheid en de wijkidentiteit te versterken. Deze thematische rode draad refereert naar het textielverleden van de wijk en naar de sociaaleconomische dimensies die daaraan kunnen gekoppeld worden. Hiertoe werden reeds enkele projecten op touw gezet, zoals "Memory On-Off" in samenwerking met Bart De Wilde van het Masereelfonds. Het project maakte ruimte voor het belang van lokale wijk- en stadsgeschiedenis. Er werd ondermeer gekeken naar de verhouding tussen deze historische "hardware" van de wijk en de integratie van nieuwe bevolkingsgroepen. Ook andere projecten staan op til zoals het aanbrengen van wijkornamenten, om de symbolische geladenheid van specifieke plaatsen in het Rabot te benadrukken. Ook het project "catwalks" gaat op zoek naar deze feitelijke gebruiksruimte en geleefde wijkpraktijken en trajecten van kinderen om van daaruit een recreatief parcours uit te bouwen. Het credo is te vertrekken vanuit de publieke ruimte als geleefde ruimte om een antwoord te krijgen op de vraag naar mogelijke invulling ervan. Een eerste mooi voorbeeld is de uitbouw van de speelinfrastructuur via het speelweefselbeleid. Allerlei nieuwe plekken worden uitgetekend in de wijk, waarvoor eventueel ook "buurtbeheer" zou mogelijk zijn.

GEBIEDSGERICHTE SOCIAAL-ECONOMISCHE REGENERATIE.

De sociaal-economische problemen van de Rabot-Blaisantvestwijk zijn ernstig. De wijk staat op nummer één in Gent wat betreft vergrijzingsdruk, bevolkingsdichtheid, het aantal OCMW-gerechtigden en niet-werkende werkzoekenden. Op de Rabot-Blaisantvest vinden we de hoogste percentages van mensen met de laagste inkomens en het grootste

aantal allochtonen en vluchtelingen. De problemen kunnen hier dus niet worden opgelost door het aantrekken van de middenklasse. Dit zou immers enkel leiden tot wijzigingen van de armoedestatistieken, maar niet noodzakelijk iets verhelpen aan de reële armoede op het terrein. Vandaar het belang van de plannen voor de sociaaleconomische regeneratie van de Rabotwijk, ook al staat het creëren van emancipatorische hefboomen voor kwetsbare groepen nog in zijn kinderschoenen.

De dienst economie van de Stad Gent experimenteert met het concept 'gebiedsgerichte sociaaleconomische ontwikkeling'. In samenwerking met de Dekenijen, Samenlevingsopbouw en andere partners (Stramien/ Socioloog & Planoloog Wim Kenis), UNIZO en Gebiedsgerichte werking wordt een sociaaleconomisch actieplan voor de wijk opgesteld en een 'streefbeeld' voor de Wondelgemstraat. Daarbij wordt gemikt 'herkenbaarheid', waardoor de focus op de bestaande winkels ligt. Bovendien moet de straat "herbergzaam" en "bereikbaar" zijn. De centrale winkelstraat krijgt in samenwer-

Die 'ideologie van de sociale mix' is veeleer een schaamlapje dan een daadwerkelijke aanpak van de armoede- en huisvestingsproblematiek in de armste wijk van Gent.

king met alle handelaars en studenten van het beroepsonderwijs een 'Make Over'. Hiervoor worden subsidies uitgereikt voor de verfraaiing van de winkels en handelshuizen.

Anderzijds wordt er gezocht naar verschillende opportuniteiten bij buurtbewoners. Het werd duidelijk dat er onder de allochtone gemeenschap aan huiseconomie werd gedaan. Tijdens ontmoetingsactiviteiten werd handgemaakt textiel verkocht. Daaruit groeide het project 'Bind-Weefsel', een creatief textielatelier waar allochtone vrouwen werken rond een gemeenschappelijke taal: textiel. Het doel is om te onderzoeken hoe dit project kan uitmonden in een sociaal tewerkstellingsproject waarbij de allochtone vrouwen hun creaties op een legale manier aan de man kunnen brengen. Dit project wordt ondersteund door stedelijke integratiedienst en met middelen van Agora. Dergelijke strategieën vertrekken vanuit de bestaande sociale relaties en reële dagelijkse praktijken van mensen, om die vervolgens om te buigen tot emancipatorische sociaaleconomische hefboomen. Echter, naast de ontwikkeling van de economie van 'binnenuit', wordt er ook gemikt op trekkers van 'buitenaf'. Daartoe kunnen (allochtone) ondernemers met nieuwe

winkels subsidies krijgen via het Starterscontract, dat erop mikt hun slaagkansen te verhogen. Tenslotte liggen plannen op tafel met betrekking tot de ondersteuning van horeca aan het begin van de Wondelgemstraat, rond de Site en aan de Wiedauwkaai.

UITSMIJTER

"Bruggen naar Rabot" is een sterk project dat kan staan voor "geïntegreerde planning" vanuit het bestaande buurtweefsel en de buurtgebonden uitdagingen. Het project biedt duurzame en sociaal-ingebbede antwoorden voor de toekomst van de mensen in de wijk. En toch blijft de Heilige Koe van de 'sociale mix', de vermenging van verschillende sociaaleconomische klassen, sterk aanwezig. Het stadsbestuur meent dat deze sociale mix kan zorgen voor een 'sneeuwbaaleffect' voor de gehele buurt. Vooral in de Wondelgemstraat verwacht het stadsbestuur nieuwe welvarende bewoners die zullen investeren in de wijk, waardoor geleidelijk aan de sociale achterstelling van de hele wijk moet verdwijnen. Die middenklasse, zo blijft men altijd beweren, kan "het sociaal kapitaal" van de armere Rabotgroepen verhogen.

Die 'ideologie van de sociale mix' is veeleer een schaamlapje dan een daadwerkelijke aanpak van de armoede- en huisvestingsproblematiek in de armste wijk van Gent. Sinds tien à vijftien jaar doet zich immers op bijna onzichtbare wijze een 'gentrificatieproces' voor -een proces van sociale verdringing door stijgende huurprijzen- in achtergestelde buurten waar ook betere woningen zijn; al is hier nog steeds geen enkele monitoring of "sociaal-effecten rapport" voor voorzien. Het nieuwe gerechtsgebouw en de voorziene nieuwe "duurzame" woningen voor de middenklasse zouden dit proces ook in deze buurt wel eens kunnen versterken. Het bewijs is de opkoop van een gebouw voor een hippe loungebar door de Polé Polé-cafemagnaat. Het zijn de eerste tekenen dat het type wijkbewoners en de wijk zullen veranderen, wat op zich geen probleem is. De uitdaging is echter deze oudere en nieuwe groepen te verbinden, de oorspronkelijke bewoners te beschermen tegen verdringing, emancipatorisch hefboomen uitbouwen voor de kwetsbare groepen en de bestaande wijkvoorzieningen een toekomst te geven. Al komt het project hier deels aan tegemoet, het is toch goed nieuws dat de klankbordgroep terug in het leven wordt geroken, en dat de basiswerkingen, de handelaars en het middenveld, samen met de bewonersgroepen en de projectgroepen terug hun stem kunnen laten horen.

PASCAL DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p10

RUBY, RUBY, RUBY

Ruby is niet meer onder ons. Het was in april vorig jaar dat Ruby uit het raam van haar groezelige flatje in de grauwe Twin Towers aan de rand van het Rabot is gesprongen. Ruby was op slag dood, geen hulp kon baten. Vijf politiecombi's met huilende sirenes, twee ziekenwagens met blauwe zwaailichten, de civiele bescherming, reanimatieteam of brandweer: niemand die erin slaagde om Ruby opnieuw leven in te blazen. Men trok in spoedtempo een tentje op om het stoffelijk overschot van Ruby aan het oog van kijklustige ramptoeristen te onttrekken.

Ik blijf het eigenaardig vinden, ik kan er nog steeds met mijn verstand niet bij, waarom Ruby precies op die prille, veelbelovende lentedag in april de onherroepelijke en onomkeerbare beslissing nam om zichzelf uit het raam te gooien om op het grijze asfalt te pletter te storten. De middag daarvoor had ik haar nog gesproken en er leek geen vuiltje aan de lucht. Ze zat, zoals meestal als het niet te koud was, op de trappen van de inkomsthal van haar treurige woonkazerne. Nieuwsgierig als ze was, wilde Ruby de inhoud van mijn boodschappentas inspecteren. Het pak met sponsjes dat ze in mijn tas aantrof, genoot haar bijzondere aandacht. 'Can I get one?' vroeg ze. Blijkbaar waren Ruby en ik op hetzelfde tijdstip tot het inzicht gekomen dat het, al veel te lang uitgestelde, moment van de Grote Lenteschoonmaak was

aangebroken. Een nieuwe lente, een propere voorruit. Ik rolde haar een sigaretje, we gingen op de stoep zitten en zij vertelde mij over haar geboorteland Ghana en over haar familie die daar was moeten achterblijven. Ze vertelde mij over haar jongste zusje dat zoveel knapper en zoveel intelligenter was dan zichzelf en dat in België voor veearts wilde studeren. Ze zei dat ik beter mijn haar kort kon knippen als ik een nieuw lief wou vinden. En ze had weer eens een stuk papier gekregen van weer eens een andere bevoegde instantie inzake migratie dat ik voor haar moest vertalen.

We spraken met elkaar af om spoedig nog eens een Guinness te gaan drinken in het Afrikaans café op de hoek aan de overkant. Zoals de meeste Afrikanen was Ruby dol op het zwarte, kloeke brouwsel uit Ierland dat eten en drinken tegelijk is. 'It makes your body strong and warm', pleegde ze altijd te zeggen.

Ruby, een lente of vijftientig jong, die mooie, levenslustige, stralende, energieke prachtmeid met haar blinkende pretoogjes, altijd een brede glimlach op haar gezicht, zelfs als ze op het punt stond om in huilen uit te barsten... Wat kon ik haar, als blanke stresshaas, benijden omwille van de simpele, maar wonderwijze levensfilosofie die ze uit haar continent had ingevoerd: 'Vous avez l'heure, on a le temps'. Pluk de dag, se debrouiller, zijn plan trekken, gisteren is voorbij en het

verleden telt niet en morgen zien we wel. Onverra bien. Dat heb ik van Ruby opgestoken. Toen ik de volgende middag de stad wou intrekken langs mijn reguliere route, voorbij de stalinistische woontoren van Ruby, werd ik tegengehouden door een politieagent. Ten gevolge van een 'persoonsongeluk' moest ik een omwegje maken. De buurtbewoners stonden achter het blauwe lint samenge-troeft en keken omhoog. 'Het was die jonge negerin op de zeventiende verdieping', zei er iemand. 'Wat zou haar toch hebben bezield om te springen?', vroeg een andere retorisch. Toen wist ik al hoe laat het was, het was verdomme vijf na twaalf.

Op hetzelfde moment ergens in Ghana: kinderen die spelen rond een waterput, de zon die zindert aan de blauwe hemel, een oude timmerman die een boomhut bouwt voor zijn nageslacht.

Elke ochtend zet ik loeihard the Kaiser Chiefs op. 'Ruby, Ruby, Ruby'...Op de plaats waar Ruby is geland zal er tijdens de maand april elke dag een kaarsje branden in een fles Guinness.

Ruby toch !

LIEVEN DEFLANDRE

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p13

ACTIVERING BIJ HET OCMW: IEDEREEN MEE !

In de OCMW-beleidsnota 2007 - 2012 staan heel wat acties opgelijst, maar de titel 'Duurzaam activeren en wonen' maakt meteen duidelijk wat het beleid prioritair wil aanpakken.

Er wordt gestreefd naar een forse toename van de tewerkstelling van leefloners, naar een stijging van het aantal sociaal verhuurkantoorwoningen, naar een gerichte aanpak van de vereenzaming bij senioren en naar het aanbieden van aangepaste woonvormen voor diezelfde groep.

Activering is echter veel meer dan louter er voor zorgen dat een OCMW-cliënt zo vlug mogelijk een job heeft. We willen iedereen mee. Ook mensen waarvan we weten dat ze nooit een reguliere job zullen kunnen opnemen, willen we blijven steunen en begeleiden. Dat door sommige leden van de oppositie het activeringsbeleid meteen als een sanctioneringsbeleid werd bestempeld is niet alleen kort door de bocht maar totaal onjuist en daardoor onverklaarbaar.

Zoveel mogelijk mensen aan een kwaliteitsvolle en duurzame baan helpen: dat blijft het hoofddoel. Maar we beseffen ten volle dat dit voor een deel van de cliënten geen haalbare kaart is. Door één of meerdere problematieken (ontoereikende sociale bekwaamheden of intellectuele vaardigheden, fysieke beperkingen, verslavingsproblematiek, psychische problemen) komen zij niet in aanmerking voor reguliere tewerkstelling. Zeker nu gelet op de economische situatie er heel wat mensen op zoek zijn naar een nieuwe job kan de arbeidsmarkt steeds hogere eisen stellen op het vlak van kennis, vaardigheden en attitudes.

Vandaar dat we instappen in begeleiding, scholing, opleiding en tewerkstelling nooit als een resultaatsverbintenis hebben beschouwd maar altijd als een engagementsverbintenis waarbij de cliënt bereid is om taallessen, opleiding, etc. te volgen.

Voor de OCMW-doelgroep die moeilijk/onmogelijk naar een reguliere job kan toegeleid worden zijn er bovendien tal van specifieke projecten voorzien. Zo wordt het recht op maatschappelijke integratie verzekerd door het aanbod van de emancipatorische projectwerking. Daarin worden programma's opgezet die maatschappelijk zinvol zijn en die ons in staat stellen om de attitudes van de cliënten maximaal te versterken en hun competenties optimaal te benutten. Iedereen heeft im-

Guy Reynebeau, Dirk Holemans © Freddy Willems

mers competenties - het is onze opdracht die te ontdekken en de cliënt zodanig te begeleiden dat hij erin slaagt ze zo nuttig mogelijk te ontplooiën.

Belangrijk daarbij is dat de cliënt beseft dat wij hem/haar nooit in de steek laten ook al slaagt betrokkene er niet in om bepaalde vakbekwaamheden te ontwikkelen.

Daarnaast is er bijvoorbeeld ook nog het project "IKOOK", een opleidingsproject tot hulpkok/zaalmedewerker voor laaggeschoolde werkzoekenden. Het project is een resultaat van de "werkgroep Horeca" van Gent, stad in werking. Deze werkgroep werd opgericht om een oplossing te bieden aan het schrijnende tekort aan personeel in de horecasector. Horeca Vlaanderen, Gent, stad in werking, VDAB, OCMW Gent en het Centrum voor Volwassenenonderwijs van Stad Gent bundelden de krachten en werkten een opleiding tot hulpkok/zaalmedewerker uit. De lessen bestaan uit lessen 'keukentechnologie'. Daarin komen zaken aan bod, zoals het correct behandelen en snijden van voedsel en er wordt een bezoek gebracht aan een grootkeuken. In de

lessen 'catering' leert men een gezond menu samenstellen en de sessies 'zaal' geven weer hoe de bediening correct moet verlopen, welke etiquette er moet gevolgd worden, ... Het feit dat in IKOOK veel aandacht gaat naar persoonsgerichte vorming zoals attitudestraining, maar ook het feit dat een maatschappelijk werker alle administratieve en sociale aspecten begeleidt, maakt deze opleiding uniek en op maat van kansengroepen. Er zijn ook nog specifieke projecten zoals "Voorzet" in samenwerking met AA Gent.

Het uitgangspunt van Voorzet is eenvoudig: de competenties die van een jongere op de werkvloer gevraagd worden, zijn eigenlijk dezelfde als die op het voetbalveld. Bij een voetbalwedstrijd moet je als ploeg goed samenwerken, moet je leiding aanvaarden en moet je kunnen omgaan met kritiek, net zoals in een job.

Een dergelijk sociaal "activeringsbeleid" kan ik als progressieve socialist alleen maar ten volle ondersteunen.

GUY REYNEBEAU ONDERVOORZITTER VAST
BUREAU FRACTIELEIDER SP.A OCMW GENT

VERPLICHT NAAR DE WIJKCLUB OF JE LEEFLOON KWIJT?

Een discussie aangaan over activering en de daarbij horende sanctionering van OCMW-cliënten gaat over veel meer dan gewoon de voor- en de nadelen opsommen. Spreken over activering van OCMW-cliënten is namelijk niet waardenvrij. Het is verbonden met hoe je kijkt naar de maatschappelijke opdracht van het OCMW. En deze is heel duidelijk omschreven. Artikel 1 van de OCMW-wet stelt: “Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stel-

len een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid.” Het OCMW biedt vanuit dit kader van menselijke waardigheid ondersteuning aan mensen die uit de boot vallen. Vaak gaat het om mensen die op verschillende vlakken met uitsluiting te maken hebben: op gebied van wonen, onderwijs en de arbeidsmarkt.

Het is evident dat het OCMW deze mensen ondersteunt. Dat kan door ze een leefloon toe te kennen, ze te begeleiden naar een sociale woning of toe te leiden naar opleidingen en werk. Als dit alles bedoeld wordt met activering, is dat natuurlijk allemaal prima. Maar in Gent is er meer aan de hand. Eerst wil ik nog benadrukken dat de ondersteunende rol die het OCMW moet bieden, enkel gebaseerd kan zijn op wederzijds vertrouwen. We mogen niet vergeten dat veel OCMW-cliënten kwetsbare en gekwetste mensen zijn. Enkel door te willen meedelen en -voelen vanuit hun perspectief, kan er echte ondersteuning geboden worden. De mentale kracht om bijvoorbeeld terug om opleiding te volgen en een goed einde te brengen, haal je niet alleen uit een leefloon.

Daarvoor heb je ook mensen nodig die in je geloven, je ondersteunen. Deze rol staat haaks op de rol van een sanctionerende instantie. En toch is dit net wat de Gentse sp.a-VLD meerderheid in het Gentse OCMW heeft beslist. OCMW-cliënten moeten vanaf nu ook getoetst worden op hun ‘wil tot activering’. Hierbij gaat het niet alleen om de gekende activering op de arbeidsmarkt, maar ook over sociale activering. Mensen die niet geschikt worden gevonden voor de arbeidsmarkt, zullen vrijwilligerswerk moeten gaan verrichten bij door het OCMW geselecteerde organisaties: van sociaal-culturele organisaties tot buurtcomités. En wie weigert hierop in te gaan, kan gesanctioneerd worden en zijn vervangingsinkomen ontnomen worden. Dit getuigt van een misprijzen ten aanzien van deze mensen. Hun bestaande sociale netwerken en tijdsbesteding wordt zo als niet nuttig, zelfs als niet-gepast bestempeld. Hoeveel middenklassers zouden dit tolereren in onze geïndividualiseerde samenleving?

Bij dit alles mag men niet vergeten dat Gent de armste stad van Vlaanderen is. Armoede die nog zal stijgen met de economische crisis. De sanctionering biedt helemaal geen antwoord op de toenemende dualisering in Gent. Integendeel, ze zal enkel de mensen die het al moeilijk hebben in onze samenleving, verder uitrangeren. Trouwens, wat gaat het OCMW doen met de mensen die het door sanctionering elke vorm van hulpverlening, ook financieel, ontzegt? Hen negeren en haar wettelijke basisopdracht verloocheunen?

DIRK HOLEMANS
FRACHTLEIDER GROEN!
OCMW GENT

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/pi4

METROPOLITAN MOVE

Van 14 september tot 16 november vorig jaar liep er een opmerkelijke reclamecampagne in het centrum van Leuven. "Metropolitan Move" toonde confronterende beelden van stadsontwikkeling op het scherpst van de snee. Toeschouwers stelde zich vragen bij de boodschap van de campagne. Ging het om kunst of om reclame? Was het een promotie-stunt of een soort situationistische kritiek op het actuele stedelijke beleid?

"LAURA JACOBS IN THE CITY ON THE METROPOLITAN MOVE"

Verontwaardiging en ongeloof, dat is wat Laura Jacobs, kleindochter van één der grootste bouwheren van Vlaanderen (dare we say Belgium?) voelde toen ze die gigantische billboards de stad zag overnemen. Op zes strategische plekken in het centrum van Leuven werden de bewuste reclamepanelen neergesloopt met daarop aangrijpende foto's van onder andere een jong koppel, een tienermoeder met een baby en een allochtone familie tegen een achtergrond van een stedelijke ontwikkelingssite. Het waren vooral de cynische slogans als "The city grows faster than light. Housing prices boom at an average of 10 % a year. Are you quick enough to follow?" en "A city that heads for the future always leaves some behind. Poverty is a logic consequence of ambitious development" die bij Laura Jacobs de emmer deden overlopen. U moet weten, Laura Jacobs had een moeilijke week achter de rug. De kans bestond dat ze uit haar nieuw gekocht, 19e

eeuws peperkoeken huisje werd gezet. Een Leuvense vastgoedmakelaar wilde een luxueus hotelcomplex neerplanten in haar straat, en kon tot dusver alle burens overtuigen. Bovendien besloot winkelgigant Hennes en Maurits renovatiewerken door te voeren, waardoor haar peperkoekenhuisje op twee fronten belegerd zou worden met drillboren en bronzige bouwluik. U kan begrijpen dat die reclameborden waarop anti-sociale stadsontwikkeling als een deugd werd voorgesteld Laura Jacobs deden steigeren als een jong veulen. Vooral wanneer ze bedacht hoe Leuven, net als Gent, Brussel, Antwerpen of Mechelen, de voorbije jaren werd omgetoerd tot één grote bouwwerf: het nieuwe station, de Kop van Kessel-Lo, de Vaartkom, de Philipssite, de Centrale Werkplaatsen, de parktunnel en binnenkort ook de renovatie van het Fochplein en Hertogendal. Hierdoor gingen de vastgoedprijzen de voorbije jaren spectaculair de hoogte in.

Naast de reclamecampagne voorzag Metropolitan Move ook in een aantal interactieve activiteiten. Zo werden er stadswandelingen georganiseerd. De "armoede-wandeling" loodste de nieuwsgierige Leuvenaars langs bezienswaardige verloederde gebouwen. In de "modern times wandeling" stond de frictie tussen architecturale hoogstandjes en grootstedelijke tristesse en desolatie dan weer centraal. "Meneerke Louis heeft wel lef", dacht Laura Jacobs bij zichzelf. "Sinds wanneer is het maatschappelijk aanvaard geworden dat "wannabe-grootsteden" zoals Leuven armoe-

de, sociale verdringing en polarisering trots weglachen als onschadelijke neveneffecten op het pad van de modernisering en de economische globalisering?" Vastberaden startte Laura Jacobs haar queeste naar sociale rechtvaardigheid.

LIFE INC: TUSSEN KUNST EN RECLAME

In een brochure ontdekte Laura Jacobs dat de reclamecampagne Metropolitan Move deel uitmaakte van "Autour et au-delà: Broodthaers Onomwonden" een kunstproject rond Marcel Broodthaers. Ze las dat het project gesteund werd door het nieuwe "Museum M", de Leuvense culturele vzw "AmuseeVous" en Clearchannel. Pauze. Clearchannel? Media conglomeraat Clearchannel? "When others stop, we continue" Clearchannel? De verwarring werd zo mogelijk nog groter wanneer Laura Jacobs op de webstek van "Metropolitan Move" las dat de campagne verzorgd werd door Life Inc. Life Inc. is een relatief nieuw reclamebureau wiens voornaamste ambitie het is om de werkelijkheid rauw en onversneden te presenteren. "With us, no misleading tricks. We offer resolute support in the construction of your path to success. We never claim that happiness falls from the sky". Boris Ljugov, huisfotograaf bij Life Inc. legt uit dat zijn broodheer de angsten en twijfels van onze generatie niet ontkent. "Wat Life Inc. ons doet begrijpen is dat niet de fundamentele van het vrije markt systeem de oorzaak zijn van dit onbegrijp, maar louter de manier

© foto's Boris Ljugov

waarop we dit systeem beschouwen. Maar zoals een kind dat leert fietsen, hoeven we enkel wat koudwatervrees overwinnen om daarna een grenzeloos vrijheidsgevoel te kunnen ervaren. Om het brede publiek opnieuw te overtuigen van het kapitalistische vooruitgangsidee, zal de bedrijfswereld moeten erkennen dat het foute dingen voortbrengt, maar dat die nu eenmaal onvermijdelijk zijn binnen het systeem van winstmaximalisatie". De revolutionaire eerlijkheid waarmee Life Inc. haar producten verkoopt, staat volgens Ljugov in schril contrast met de secuur uitgekende commerciële strategieën, waar we intussen immuun voor geworden zijn. In haar manifest verkondigt Life Inc. dat het een totale fusie van de commerciële wereld en de kunst ambieert. In 2007 lanceerde het reclamebureau de "Passion campagne" waarmee prostitutie bij studenten werd aangemoedigd. Uit een Frans onderzoek was immers gebleken dat steeds meer studenten zich prostitueren omdat de overheid minder geld investeert in onderwijs. Net als bij de Passion Campagne zou het Leuvense stadsbestuur volgens Ljugov eerlijk genoeg moeten zijn om te bekennen dat de voordelen van stadsontwikkeling niet voor iedereen weggelegd zijn. In een volgende project zal Life Inc. verder werken rond de anti-sociale gevolgen van stadsontwikkeling. Met "Underground Citylife" wil men mensen met een laag inkomen aanmoedigen om de bestaande ondergrondse stadsniveaus te gebruiken als woonruimte.

KUNST EN MAATSCHAPPIJKRITIEK:

Nog steeds niet goed wetende hoe ze al deze ambigüiteiten moest plaatsen, trok Laura Jacobs naar de Leuvense cultuurdienst, op zoek catharsis. Daar vertelde men haar dat het Leuvense stadsbestuur "Metropolitan Move" officieel catalogeerde als een artistiek project dat de grenzen tussen kunst en reclame aftast. Dit was uiteraard slim gezien van het stadsbestuur, dat er op die manier in

slaagde fundamentele maatschappelijke kritiek te kanaliseren onder de noemer van "kunst". Zo kon men pretenderen ontzettend progressief in eigen boezem te kijken, zonder een echt forum te bieden of het politiek debat aan te gaan. Volgens insiders was Louis

"Sinds wanneer is het maatschappelijk aanvaard geworden dat "wannabe-grootsteden" zoals Leuven armoede, sociale verdringing en polarisering trots weglachen als onschadelijke neveneffecten op het pad van de modernisering en de economische globalisering?"

Tobback zelfs niet op de hoogte van de campagne. Sterker nog, wanneer hij de zes cynische reclameborden in het centrum van zijn stad zag neerstrijken, wilde hij ze zo snel mogelijk zien verdwijnen. Niet omdat Meneerke Louis gechoqueerd was door de inhoud, maar omdat hij reclame in het centrum van de stad wilde vermijden. Wie durft te beweren dat de socialisten niet langer rood zijn? Laura Jacobs begon te geloven dat de hele campagne opgezet spel was, dat het een soort situationistische kritiek op het actuele stedelijke beleid omtrent stadsontwikkeling was. De situationisten vormden destijds een internationale artistiek-politieke beweging van marxistisch geïnspireerde "agitatoren". Zij streefden naar een toestand van continue maatschappelijke revolutie door alledaagse situaties in de kapitalistische samenleving te decontextualiseren en zo een gevoel van vervreemding te creëren. Met dit gevoel van ver-

vreemding wilden ze de sociale revolutie ontketen. Ook "Metropolitan Move" fungeert als een soort stoorzender op de dagelijkse deconstructie van banale reclameboodschappen. In tegenstelling tot de situationisten die ondanks hun socialistische aspiraties hun avantgardistische en bijgevolg elitaire trekjes niet konden overstijgen, probeerde Life Inc. een groot publiek bereiken door populaire beeldtaal zoals reclame te gebruiken. Volgens vele "maatschappij kritische" kunstenaars verkocht Life Inc. hiermee haar ziel aan de duivel, want ondanks de bijna onomkeerbare versmelting tussen de kunst en de reclamewereld blijft het "bon ton" om dit te bekritisseren. In vele opzichten is dit uiteraard een terecht kritiek. Toch is het misschien geen slecht idee om de media die de doorsnee burger frequent te zien en horen krijgt te gebruiken om een complexe realiteit over te brengen. Zo kan men de reclamewereld Frankenstein-gewijs tegen zichzelf inzetten. Misschien moeten we ook afstappen van het idee dat kunst de ultieme motor van maatschappelijke transformatie kan zijn. Het is in de kunstwereld vandaag de dag bijna de norm geworden om links en subversief te zijn, zodat het eerder gaat om een soort geïnstitutionaliseerde rebelle waarvan de impact niet verder reikt dan de kille muren van een museum.

Ondanks de geslaagde poging om met "Metropolitan Move" een gevoel van maatschappelijke vervreemding te creëren, bleef het politieke debat rond stadsontwikkeling in Leuven uit. Enkel Leuvens gemeenteraadslid Luc Bellens (NV-A) uitte openlijk kritiek, maar spijtig genoeg enkel uit communautaire overwegingen. In het Nieuwsblad poneerde hij: "Het eerste dat mijn aandacht trok is dat de boodschap op de posters in het Engels is. Dat lijkt me niet de moedertaal van de mensen waarvoor de campagne bedoeld is". Metropolitan Move bracht misschien niet de noodzakelijke maatschappelijke dynamiek op gang, maar zorgde wel voor twijfel en wroeging bij de toeschouwers en vooral in de wereld van de "self proclaimed" links geëngageerden. Was dit immers echt of was het een hoax? Was het reclame of kunst? Metropolitan Move flirtte met de sowieso al precarie grenzen tussen kunst en reclame, tussen de bevestiging en de bevraging van het systeem en zette op die manier een eerste stap in de goede richting. Wij hopen dat er bij een volgend project iets constructief zal gedaan worden met dit gevoel van "vervreemding".

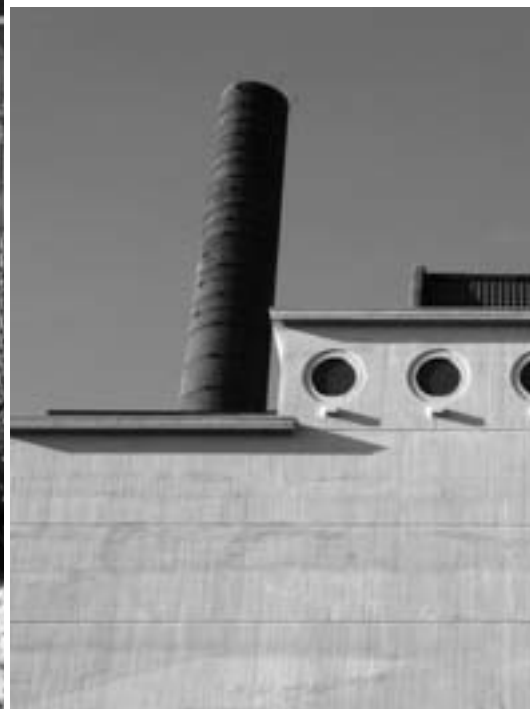
SIGGIE VERTOMMEN

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p16

Met dank aan Boris Ljugov en Laura Jacobs
<http://www.life-inc.be/>
<http://www.metropolitanmove.org/files/leuven/front.php>
<http://projectsforthefuture.blogspot.com/>

GROETEN UIT GENT

Elke stad heeft zijn symbolen. Geen postkaart uit Gent of er prijkt wel een Gravensteen, een streepje Graslei of een grandioos verlicht bovenaanzicht van de Drie Torens op. Natuurlijk zijn dat de grote toeristische trekpleisters. Maar de smoel van de stad heb je er niet mee gevangen. Het echte Gent, het Gent waar mensen wonen, werken, wandelen en wildplassen, zit vol verborgen verrassingen. Wie kijkt, ontdekt elke keer weer iets anders. Belden van een stad in beweging, een stad op mensenmaat, een stad vol contrasten en markante details. Beelden die niet gepolijst zijn door de city-marketingmachine, maar daarom niet minder postkaartwaardig. Een stukje stad om op te sturen, met de groeten van Tiens Tiens, de andere k(r)ant van Gent.

EEN NIEUWE TOEKOMST VOOR

foto's © Nathalie Decoele

ROUDE INDUSTRIETERREINEN

Het rijke industriële verleden van Gent drukt vandaag nog steeds haar stempel op de stad. Waar bedrijven hun deuren sloten, kwamen bedrijfsterreinen vrij die vaak niet zo gemakkelijk te herontwikkelen zijn. Dikwijls is de bodem er vervuild en zijn de gebouwen er verouderd en onaangepast aan de hedendaagse noden. Om de herontwikkeling van deze verwaarloosde bedrijfsterreinen, 'brownfields' genaamd, te stimuleren ontwikkelde de Vlaamse Regering het brownfieldconvenant.

Brownfields hebben een negatief imago. Door hun complexiteit (ligging, nood aan sanering, verouderde bouwstructuur, etc.) zijn het meestal dure dossiers die moeilijk en traag van de grond komen, tot frustratie van gemeentebesturen en de omwonenden. Brownfields zijn ook belangrijk voor het Vlaams ruimtelijk beleid. Dat beleid probeert zoveel mogelijk de open ruimte buiten de steden vrij te houden door braakliggende en onderbenutte sites in steden intensiever en efficiënter te gebruiken. Zo hoeven voor woningbouw, recreatie en industriële activiteiten geen nieuwe natuur- of landbouwgronden opgeofferd te worden. Door het afsluiten van brownfieldconvenanten wil de Vlaamse Regering de ontwikkeling van brownfields vergemakkelijken voor projectontwikkelaars en investeerders. Een convenant is een samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de verschillende betrokkenen bij een brownfieldproject zoals het stadsbestuur, private ontwikkelaars, grondeigenaars en andere subsidiërende en vergunnende overheden. De partners in het convenant spreken dus onderling af wie welke taken, verantwoordelijkheden en financiering op zich neemt en hoe de verschillende procedures zo goed mogelijk op elkaar afgesteld kunnen worden. Om brownfieldprojecten aantrekkelijker te maken, biedt de overheid via de convenanten ook een aantal belastings- en administratieve voordelen. Verder kunnen een deel van de coördinatiekosten en de saneringskosten, die doorgaans te zwaar zijn om een rendabel project mogelijk te maken, van de schouders van de projectontwikkelaar gehaald worden.

STEDENBOUWKUNDIGE REGELS

Dat deze convenanten een flexibele aanpak en maatwerk in de herontwikkeling van brownfields mogelijk maken, daar valt uiteraard niets tegen in te brengen. Zolang de normale stedenbouwkundige procedures en regels maar gevolgd worden en sociale en ecologische belangen niet onder de voet ge-

lopen worden door de winstzucht van private ontwikkelaars. Op dat vlak lijkt er op het eerste zicht weinig aan de hand. Samenwerkingsovereenkomsten kunnen stedenbouwkundige regels niet direct omzeilen. Toch is het opletten geblazen omdat via de convenanten bepaalde afwijkingen kunnen toegestaan worden ten opzichte van bestaande wettelijke spelregels voor werken die zullen plaatsvinden tijdens het convenant. Afwijkingen zullen wel door het Vlaams Parlement gemachtigd moeten worden. Dit betekent uiteraard niet dat de overheid plots minder invloed zal kunnen uitoefenen via bijvoorbeeld vergunningsplicht. Zo kunnen ze druk uitoefenen op projectontwikkelaars om een masterplan op te maken, waarin vastgelegd wordt hoe die ruimte ingericht zal worden, welke functies het gebied kan krij-

het Vlaams ruimtelijk beleid probeert zoveel mogelijk de open ruimte buiten de steden vrij te houden door braakliggende en onderbenutte sites in steden intensiever en efficiënter te gebruiken.

gen, hoe het geheel gefinancierd wordt, etc. Dat lijkt alvast gebeurd te zijn bij Filature de Rabot en Dok Noord op de voormalige ACEC-site (zie kaderstuk 1).

Toch lijkt er een addertje onder het gras te zitten. Achter nieuwe wetgeving zitten immers dikwijls concrete dossiers. In het decreet staat dat de herontwikkeling van brownfields waarvoor een convenant afgesloten is altijd beschouwd worden als van 'openbaar belang'. Het is mogelijk dat men hiermee een opening heeft willen maken om projecten te laten goedkeuren buiten de stedenbouwkundige regels om. Maar de omschrijving van 'openbaar belang' in de Vlaamse wetgeving rond ruimtelijke ordening, waarmee iets vergund kan worden dat volgens de gewestplannen eigenlijk niet toegelaten is in een bepaald gebied, laat weinig speelruimte voor projectontwikkelaars. Het werkt immers enkel voor zaken die zo klein zijn dat ze niet aanduidbaar zijn op de gewestplannen. Dat is voor grootschalige projecten zoals brownfields niet het geval. Het blijft voorlopig dus nog een open vraag wat de impact van de convenanten in de praktijk

zal zijn. Toch blijft oplettendheid geboden bij het opvolgen van een decreet dat de deur openzet naar het toestaan van afwijkingen van bepaalde ruimtelijke voorschriften.

GEBREK AAN BREDERE VISIE

De meest prangende vraag is nu echter wat het ruimere kader is waarbinnen de herontwikkeling van brownfields via convenanten moet gebeuren. Het decreet stelt dat de betrokken partijen voor ieder brownfieldproject een visie moeten opmaken en zo de meerwaarde van het project op sociaal, economisch en milieuvlak aantonen. Maar over

BROWNFIELDCONVENANTEN IN GENT

Het decreet brownfieldconvenanten werd goedgekeurd in maart 2007. In december 2007 lanceerde het Vlaams Agentschap Ondernemen een eerste oproep. In juli 2008 startten onderhandelingen met 42 brownfieldprojecten voor het afsluiten van een convenant. Vandaag is nog geen enkel convenant afgesloten. Zeven van de ingediende dossiers liggen in Gent:

Pauwels Trafo-Dok Noord is het private reconversieproject van de vroegere Acec-fabrieken aan het gelijknamige deel van de Gentse Ring. De industriële site wordt omgevormd tot een woonzone met grootschalige winkels, twee nieuwe parken en culturele en gemeenschapsvoorzieningen. De archeologische waarde van de ACEC-gebouwen wordt bewaard (zie <http://www.doknoord.be/>).

De **Gasmeterlaan Site** is gelegen aan het Rabot. De herontwikkeling maakt deel uit van 'Bruggen naar Rabot'. Op de voormalige industriële zone (stadgasfabriek en maalderij van de Nieuwe Molens) wordt na sanering een nieuwe woonwijk gebouwd. Het bedrijventerrein **Wiedauwkaai-Wondelgemse Meersen** tussen het stadscentrum en het havengebied zal na sanering heringericht worden tot een nieuw modern bedrijventerrein.

Het **Oude Dokken** project omvat drie oude havendokken dichtbij Gent Dampoort (Handelsdok, Houtdok en Achterdok). De bedoeling is om er een gans nieuw stadsdeel te bouwen tussen het stadscentrum en de spoorweg naar Antwerpen.

De oude terreinen van de textielfabriek **Filature Du Rabot** zullen door de private projectontwikkelaar PSR gesaneerd en herontwikkeld worden. De nadruk ligt op wonen.

Het project **Rapid Habuco** omvat de sanering en reconversie van de terreinen van een wasserij in de Muide.

Op de vervuilde gronden van het voormalige **Gipsstort UCB** bouwt **Optima Financial Planners** het nieuwe Artevelde Station. Daarnaast wil de ontwikkelaar op de terreinen ook een groot winkelcentrum bouwen, maar daar hebben ze nog geen vergunning voor.

'INSPRAAK BIJ HERONTWIKKELING BROWNFIELDS BLIJFT ACHTERWEGE'

Uit een onderzoek naar participatie bij stedelijke brownfieldontwikkeling in Vlaanderen besluiten Horemans en Vanneste dat de lokale gemeenschap niet erkend wordt als volwaardige partner inzake thema's die hun eigen leefomgeving beïnvloeden. Blijkbaar wordt er van uitgegaan dat lokale actoren geen wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het zoeken naar manieren om weer leven te geven aan stedelijke oud industriële zones. Op basis van een doorlichting van het decreet brownfieldconvenanten besluiten zij dat ook in deze nieuwe regelgeving een belangrijk aspect van de moderne duurzame brownfieldontwikkeling ontbreekt. Door de focus te leggen op het wegnemen van financiële, juridische en administratieve belemmeringen, is de doelstelling van de convenanten louter economisch en wordt het sociale in de schaduw gezet.

Bron: Horemans, E. en Vanneste D. (2008). Duurzame herontwikkeling van brownfields: een keuze voor participatie. Case study: Trefil Arbed Gentbrugge. *Ruimte en planning* 2008, 2.

welke concrete meerwaarden gaat het hier? Hoe moeten die gerealiseerd worden? En hoe wordt dit dan beoordeeld? De visienota die dit duidelijk moet maken werd beloofd voor het einde van 2007, maar is er nog altijd niet. Dat betekent dat de Tijdelijke Brownfieldcel die opgericht is om de dossiers te beoordelen eigenlijk in een vacuüm werkt. Om dezelfde reden is het niet duidelijk op welke manier de convenanten effectief passen binnen een algemene ruimtelijke en economische visie, zoals die in het Ruimtelijk Structuurplan van Gent ontwikkeld is. De Vlaamse Regering zegt wel dat ze 'zorgvuldig ruimtegebruik' wil stimuleren, maar duurzame ruimtelijke ontwikkeling kan niet verengd worden tot het vrijwaren van de schaarse Vlaamse open ruimte. Een visie op andere dimensies van duurzaamheid, zoals de impact op mobiliteit, sociale leefbaarheid, tewerk-

stelling, sociaal weefsel, etc. blijft broodnodig.

Het budget dat de Vlaamse regering beschikbaar stelt als hefboomfinanciering voor de brownfieldprojecten is erg beperkt. In eerste instantie werd 22 miljoen euro voorzien. De Participatie Maatschappij Vlaanderen zal dit strategisch inzetten om de realisatie van slechts enkele grote projecten mogelijk te maken. Dit geeft een indicatie van het type projecten dat de regering voor ogen heeft, want door de hefboomfinanciering via PMV te organiseren, wordt overheidsfinanciering meteen gekoppeld aan het oog op financiële return. Op die manier worden projectontwikkelaars en lokale overheden gestimuleerd om winstgevendende projecten te realiseren, zonder zich af te vragen of die financiële return wel samengaat met het realiseren van maatschappelijke meerwaarden.

INSPRAAK?

Omdat een bredere visie op de herontwikkeling van brownfields ontbreekt, is ook niet meteen duidelijk waar en wanneer, behalve dan tijdens de verplichte informatie en inspraakvergadering, participatie van de bevolking moet plaatsvinden. Als het een louter uitvoerend instrument is, hoeft er geen publiek debat te zijn. Zolang er maar over de visie waaruit een bepaald convenant voortkomt voldoende overlegd is met alle betrokkenen. Alleen is het door het ontbreken van een visienota onduidelijk waar, wanneer en met wie er over de visie op de herontwikkeling van een brownfield gediscuteerd kan en moet worden. Aangezien de overheid de coördinatielast van de projecten op zich neemt, kan ze die vanuit haar democratische taakstelling gemakkelijk op zich nemen en deze opleggen aan de andere partners in het convenant.

De brownfieldconvenanten zijn echter een gemiste kans op het vlak van participatie en inspraak (zie ook kaderstuk 2). In de officiële persberichten lezen we dat de Vlaamse over-

heid onderhandelt met alle betrokken partijen. Worden vermeld als betrokken partijen: projectontwikkelaars, grondeigenaars en andere 'zakelijk gerechtigden', organisaties die financiële of andere middelen in het project inbrengen, OVAM, de Participatie Maatschappij Vlaanderen en openbare besturen, zoals lokale besturen, subsidiërende en vergunnende overheden en provinciale ontwikkelingsmaatschappijen. Omwonenden, sociale en culturele en milieuverenigingen worden dus niet als partner betrokken bij de onderhandeling van de convenanten. Nochtans hebben zij vaak direct belang bij de herontwikkeling van brownfields. Denken we bijvoorbeeld aan de buurtbewoners, die dikwijls voormalige werknemers zijn van de grote industriële complexen en voor wie het dagelijkse stedelijke landschap bepaald wordt door de site; de omliggende middenstand, die afhankelijk zijn van de activiteiten op de site voor hun broodwinning; de buurtbewoners die op zoek zijn naar ruimte om te spelen of te verpozen. De enige directe inspraakmogelijkheid in het brownfieldconvenant zit vervat in de vereiste dat over het convenant tenminste één informatie en inspraakvergadering in de betrokken regio moet georganiseerd worden. Met de opmerkingen, aanbevelingen, en bezwaren die tijdens of naar aanleiding van die vergadering gemaakt worden moet rekening gehouden worden en, indien dit niet het geval is, moeten de redenen daarvoor tenminste expliciet vermeld worden in het convenant. Een opstap naar het voeren van een echt debat vinden we dus niet terug.

TWEDE KEER BETER?

Gelukkig is het decreet over de brownfieldconvenanten een "experimenteel" decreet. In de loop van 2009 moet het geëvalueerd worden. Aangezien er momenteel zeven Gentse dossiers op de Vlaamse onderhandelingstafel liggen, is Gent goed geplaatst om een signaal te geven aan de Vlaamse overheid om de brownfieldproblematiek in een breder perspectief te plaatsen dan enkel het aantrekken van private investeerders, het saneren van gronden, het realiseren van financieel rendement en het verlichten van de druk op de open ruimte. Het decreet zou aangegrepen moeten worden om aan visie-ontwikkeling te doen rond brownfieldontwikkeling als deel van lokale, stedelijke en regionale ontwikkeling waarin niet enkel eigendoms- en zakelijke belangen sturend zijn, maar waarbij gezocht wordt naar manieren om de verzoeken en verzuchtingen van *alle* betrokkenen te integreren.

STIJN OOSTERLYNCK

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p20

MEER WETEN?

<http://www.juridat.be/>,
Wetstekst 30 maart 2007. Decreet betreffende de Brownfieldconvenanten.

© Freddy Willems

DE BEVRIJDENDE CAPSULE

IMAGINAIRE EILANDEN IV

De auto blijft tot de verbeelding spreken. Luxewagens als Bentley, Maybach, Roll 's Royce, Ferrari, Lamborghini en Bugatti doen menig hart sneller slaan. Dit zijn de drijvende salons en flitsende design sportkarren van de elite van deze wereld. Deze kathedralen van de weg zijn slechts wilde dromen voor Jan met de pet. Hoogstens kan hij deze goddelijke creaturen eens bekijken, begluren en betasten. Het berijden van al deze goddelijkheid is het summum, slechts voorbehouden voor sterren, royalty en sjeiks. Politici beperken zich doorgaans tot de topmodellen van Audi, Mercedes of BMW. Modellen die belangrijkheid zonder overdreven decadentie uitstralen. De auto is bij voorkeur een zichtbaar status -en identiteitssymbool en we hebben er flink wat geld voor over.

Hij is onze rijdende identiteit. Wie je ook bent, jouw auto bestaat! Vind je je ding niet in de standaardproductie, dan biedt de tuningrage wel een uitweg. Van arm tot rijk, koning auto regeert. Dankzij onze auto ontsnappen we aan de verstikking van Suburbia en zoeven we met zijn allen naar Disneyland. Onze auto onze vrijheid! Zijn succes vertaalt

zich in dagelijkse files, maar geen nood, de auto garandeert onze vrijheid ook al zitten we gevangen. Alle gewestwegen worden overbevolkt door particuliere tweedehandse autoverkopers, twee auto's per gezin is lang geen uitzondering meer en de files dikken elke week aan. We houden van onze auto, de auto fascineert en trekt aan. Hij is een goddelijke minnaar.

Wagens hebben identiteiten, ze hebben zelfs emoties of roepen ze op zijn minst op. Auto Emoción. De golvende, naadloze lijnen wijzen van oudsher op volmaaktheid, op de toekomst, het magische en het goddelijke. De lijnen zijn sierlijk, zacht golvend en suggereren aërodynamica en perfectie. De auto lijkt één te zijn met de lucht, hij rijdt niet, hij zweeft goddelijk en stil. Snelheid is herleid tot een subtiele suggestie in het lijnenspel van de carrosserie. "De snelheid wordt minder agressief, minder sportief uitgedrukt, alsof zij van een heroïsche vorm overging naar een klassieke vorm.", schreef Barthes destijds over de Citroën DS en vandaag is dit niet anders. De auto beschermt ons, en suggereert de vrij-

heid om te gaan en staan waar men wil, de vrijheid om te vertrekken en aan te komen. Deze moderne boot is echter meer dan alleen vertrek, ze is ook het summum van afsluiting. De auto is de nieuwe Nautilus. De auto maakt ons machtig, sluit ons af, beschermt ons van de boze buitenwereld. Het succes van de terreinwagens is hiervan de ultieme vertaling, ze verschaffen ons macht en kracht. Het is geen toeval dat ze namen dragen als de Defender en de Stealth. De auto brengt ons het genot van het opgesloten zijn en door een grote ruit het vormeloze buiten waarnemen. De auto garandeert ons vrijheid van de ander en definieert ons. Hij is onze bevrijdende capsule. Niemand stelt zich echter de vraag in hoeverre de auto ons onderdrukt, hoe hij onze portefeuille leegroeft en de architectuur van ons leven bepaalt.

ICO MALY - KIF KIF

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p

DE LAATSTE O VERDWIJNT HET GROF HUISV

Stad Gent wil af van het ophalen van het grof huisvuil. Vanaf 2009 is er nog slechts één ophaalronde per jaar voorzien. Zo behoort een toch typisch straatbeeld bijna volledig tot het verleden. Gedaan ook met de afvalsnuisteraars, die vaak even drastisch te werk gaan als mollen in een siertuin. Meteen wordt bruikbaar afval nog ontoegankelijker. In een samenleving waar steeds meer mensen rond de armoedegrens leven groeit voor hen nochtans de noodzaak om nog bruikbare voorwerpen te recupereren.

De uitpuilende trottoirs daags voor de ophaalronde, wie kent het beeld niet?. Die dagen kan je op basis van het geëtaleerd afval zelfs de wijkgrenzen herkennen. Vergeten de ophaalkalender te raadplegen? Géén nood! De hopen divers afval, - van de meest waarde-loze brol tot vaak bruikbaar en zelfs ongeschonden objecten herinneren je er wel aan ook nog wat richting straat te versleuren.

SHOPPEN ZONDER GELD

In mijn jeugdjaren was het een vertrouwd gebeuren dat enkele figuren passeerden om voddens, oude metalen, kinderspeelgoed of

zelfs gehele meubels, fietsen of huishoudtoestellen van het stort te redden. Met overladen tweewielers, stootkarren, bakfietsen of doorgeroeste wagens schuimden ze de straten af. Ik kan mij niet herinneren dat de eigenaars van al die afgedankte spullen bezwaren hadden dat zij iets meenamen. In die tijd - de jaren zestig, zeventig en tachtig - bestond bij mijn weten geen wet die stelde dat de aangeboden goederen, eens op de openbare weg geëtaleerd, eigendom van de gemeente of intercommunale werden. Vandaag riskeer je een veroordeling met bijhorende boete wanneer je als individu grof vuil 'ontvreemdt'.

PHAAALRONDE

VUIL VOOR GOED?

Diefstal!

Het vergt allicht enige eigenzinnigheid zo open en bloot te tonen dat divers afval nog bruikbaar kan zijn voor jou. Rijk of arm, student of verzamelaar, of een gewone milieubewuste burger, voor de toekijkende meerderheid verwerf je alvast de status arm te zijn. De snuisteraars van het grof huisvuil herinneren mij aan 'De Arenleesters' van Millet uit 1857. Dit schilderij toont hoe arme vrouwen na het binnenhalen van de oogst de kans kregen achtergebleven korenaren te vergaren in de hoop na een volle dag gebukte arbeid misschien nog voldoende aren te vinden voor één of twee broden. De voedselbank avant la lettre.... Voor de herenboer was dit een gebaar van goedhartigheid. Van diefstal was geen sprake. Op het schilderij is te zien hoe de herenboer (allicht de man op het paard) vooral zijn eigen personeel in het oog houdt terwijl hij de arenleesters, die overigens duidelijk ook in zijn gezichtsveld werkzaam zijn, laat begaan. De drie vrouwen zijn druk in de weer om nog zoveel mogelijk aren te vinden. Ze vrezen de herenboer duidelijk niet. Onze samenleving is natuurlijk drastisch veranderd sinds Millet zijn verhaal op doek zette. De huidige pikdorsers laten geen korenaar meer achter op het veld en momenteel hebben heel wat mensen recht op een leefloon. Alles netjes geregeld zou je denken, maar ondanks diverse inspanningen van het beleid neemt de armoede ook in ons land toe. Zo staan de huidige huurprijzen niet in verhouding tot het leefloon en is er een nijpend tekort aan sociale woningen. Sinds verhuurders verplicht zijn de huurprijs te afficheren wordt die wanverhouding zelfs zichtbaar tijdens een wandeling door volkse buurten. Vijfhonderd euro is zowat de ondergrens voor een kleine arbeiderswoning. Bovendien is de staat van nog al te veel huurwoningen bedenkelijk tot ronduit slecht. Of het nu gaat om uitkeringsgerechtigde werklozen, of mensen die een uitkering van het OCMW of de mutualiteit ontvangen, en ja, zelfs een gezin dat het met één mager loon moet stellen, of de gepensioneerde zelfstandige... Ik laat u, lezer, zelf de rekensom maken hoe deze mensen naast hun huishuur ook andere essentiële uitgaven kunnen betalen. De kringloopwinkels waren zeker in

hun beginjaren een ideaal alternatief voor zij die het niet breed hadden. Je kon er allerlei huishoudelijke spulletjes, kledij en meubelen voor een habbekrats of soms zelfs gratis bekomen. Doch ook voor de kringloopwinkels stond de tijd niet stil. De koopwaar werd heel geleidelijk aan duurder. Ook opkopers doen er hun dagelijkse ronde om er als de kippen bij te zijn en tegenwoordig worden de mooiste meubelstukken richting V.S. verscheept, waar ze beduidend duurder worden verkocht. Vandaag ligt de maatschappelijke meerwaarde van de kringloopwinkels vooral in de sociale tewerkstelling. Zonder geld kan je er ook niets kopen.

EEN HEEL KLEIN BEETJE NAPELS

Zo kunnen we vaststellen dat stilaan alle activiteiten door de reguliere economie worden geabsorbeerd. Na glas, oud papier en metalen krijgen nu ook hout, brandbaar afval én grof huisvuil een economisch waarde. De intercommunales en privé-afvalverwerkingsbedrijven die deze afvalstromen beheren kosten natuurlijk handen vol geld aan infrastructuur en arbeid. Door de gebeurtenissen in Napels waren we vorig jaar nog met z'n allen getuigen van de consequenties wanneer deze structuur stilvalt. Los van de feiten daar was het toch indrukwekkend, en - naar ik hoop - ook confronterend, hoe een stad in een aantal weken muteerde tot één groot stort!

Ook in eigen land worden alle grootsteden enkele malen per jaar héél even een klein beetje Napels. De nacht voorafgaand aan het ophalen van grof huisvuil maken ze zich meester van de straat, de arenleesters van vandaag, koortsachtig snuisterend naar iets bruikbaars. Ze hebben immers geen toegang tot al die spullen die torenhoog in supermarkten, doe-het-zelf zaken en mega-stores opgestapeld staan. Enkel in ruil voor harde valuta of op afbetaling kan je er zaken bemachtigen. Kopen of afblijven! Kijken mag! Als er één duidelijk verschil is tussen de Arenleesters van Millet en zij die vandaag het grof huisvuil 'afschuimen' dan heet dat wellicht stress. Net doordat de wetgeving niet meer toelaat deze spullen te 'ontvreemden' moet alles snel gebeuren en liefst bij nacht.

Na enkele nachtelijke rondes weten ze maar al te goed dat er (extra) blauw patrouilleert.

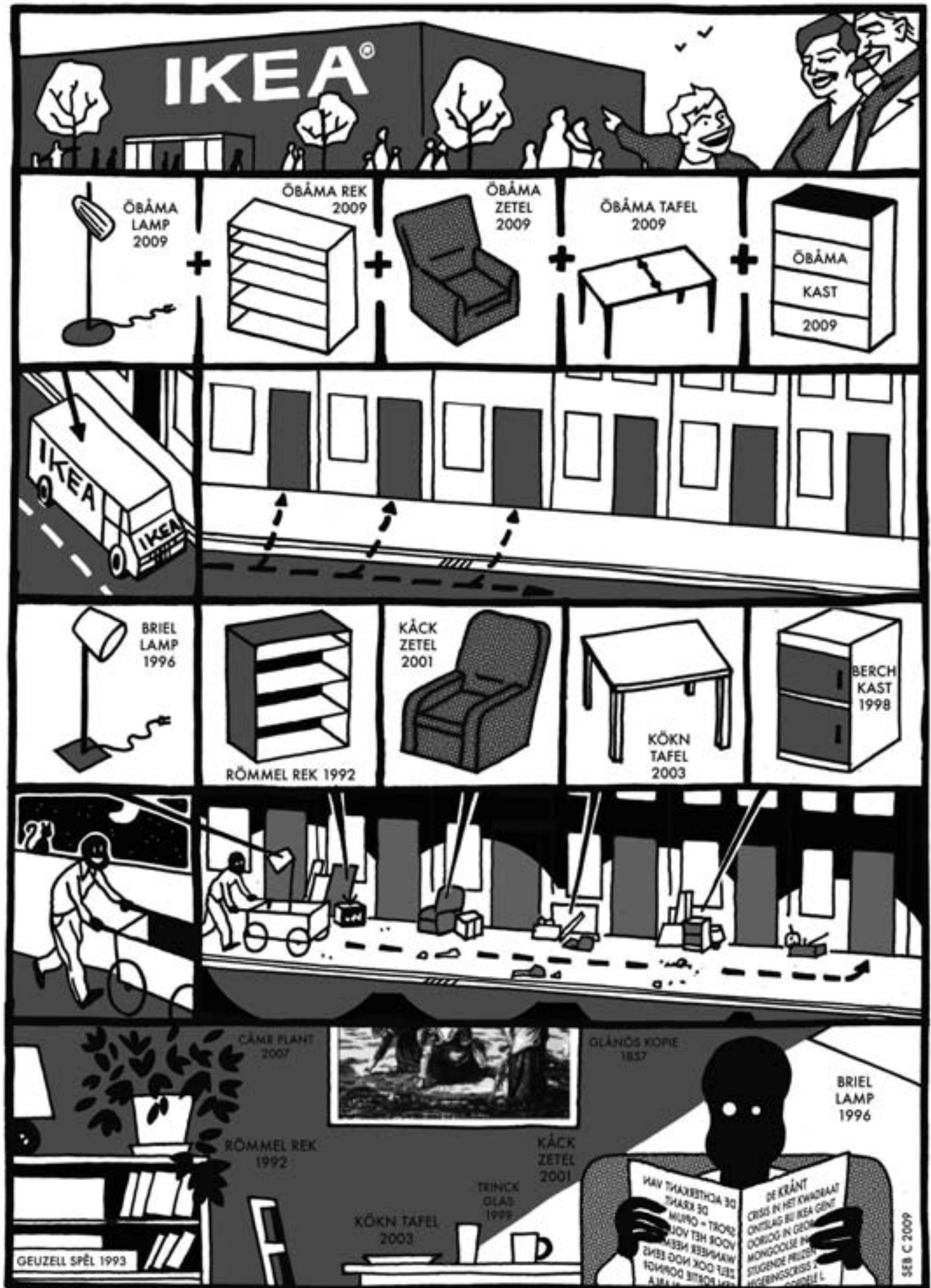
Toegegeven, bij de ochtendgloren, en nog voor de milieuwerkers hun ronde zijn begonnen is het slagveld te vergelijkbaar met een zwoele Gentse Feesten-nacht. Voor vele burgers is dit een bron van ergernis. Het beleid speelt daar op in. Maar denkt er ook iemand aan de arenleesters?

Rondkuierend bij nacht beland ik wel eens in een buurt waar de volgende ochtend het grof huisvuil wordt opgehaald. Vol bewondering ben ik dan getuige van het schouwspel dat zij -de arenleesters van vandaag- opvoeren. Het is indrukwekkend om te zien met welke beperkte middelen zij spullen demonteren, inladen en vervolgens vervoeren, alsook de rush om de eerste te zijn, al zijn ze ook wel eens onderling solidair bij het tillen van een zwaar stuk. Misschien kennen zij méér nog dan shoppende burgers met een deftig loon, de euforie bij het bemachtigen van een nieuwe aanwinst.

Mijmerend en rondkijkend naar de troep die ze er ook die nacht van maakten, bedenk ik of ordentelijke plichtsbewuste burgers ook wel eens de vreugde zien die schuilgaat achter die puinhoop van drie of vier nachten per jaar? Het genot van iets bruikbaars te vinden dat de consumerende massa al tot afval veroordeelde, en bovendien gered van de onherroepelijke vernieling in de pers van de vuilniswagen. Dit zijn hun Gentse Feesten!

STEFAN ONGHENA

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p24

OP ZOEK NAAR EEN STAD VOOR DE MENSEN.

OVER HET PANDINISTISCH VERBLIJVINGSFRONT, STADSVERNIEUWING EN HERWAARDERING.

Het Gentse Patershol, dat nu een toeristische restaurantbuurt is, was eind de jaren '70 begin jaren '80 het schouwtoneel voor een sociale strijd. We beleven de naweeën van mei '68 en de economische crisis van 1973 heeft zich net doorgezet. Door de lage huurkosten leefden daar toen vooral krakers, studenten, arme bewoners en gepensioneerden. De conservatieve burgemeester Placide Depaep wou het Pand in het Patershol ontruimen. Wat nu geïntegreerde planning heet en sociale stadsvernieuwing, stond toen in zijn kinderschoenen.

De strijd om het Patershol werd een symbolische case in de clash tussen "stadsvernieuwing" op maat van de markt versus "sociale stadsvernieuwing" voor de mensen in de buurt. We gingen hierover spreken met enkele protagonisten zoals oud-pandinisten Luc Rogiest, Luc Emmery en Piet Creve; Marc Heughebaert (toen GEBAK/BIRO) en Herman Rosseau en Geert Vandoorne, die toen respectievelijk op de planningsdienst en monumentenzorg werkten.

HET PATERSHOL: VAN DONKER HOL TOT STRIJDTONEEL VOOR SOCIALE STADSVERNIEUWING.

Onder invloed van de industrialisering vanaf 1850 trokken veel arbeiders naar Het Patershol dat toen bekend stond om zijn industriële bedrijvigheid. Vanaf 1900 vinden ook kunstenaars en minderbedeelde groepen op zoek naar werk en goedkope huisvesting de weg naar het Patershol. Deze groepen, zouden uiteindelijk de patriciërs van weleer vervangen. Vanaf 1880 wordt de buurt benoemd als het "PATERSHOL". Karel van De Woestijne stelde het als volgt: "Het Patershol droeg een naam zonder dubbelzinnigheid; het was een inktzwart hol waar in verleden eeuwen honderden paters woonden". De naam "Patershol" verwees oorspronkelijk naar de Kloosteruitbreiding in 1720 overheen het water. Er werd echter een "hol" bewaard voor de bewoners om water te halen. Terwijl het klooster der geschoeide Karmelieten aan de Vrouwebroederstraat 8,

dat later 'het Pand' zou heten, tot 1850 een religieuze functie had, werd het erna vooral een opvangplaats voor armen, kunstenaars en bohemians. Bij een telling in 1890 waren er 300 à 400 cafés. Dat is één café per 50 inwoners. Tussen 1900 en 1930/1945 blijft de buurt veel arbeiders en kunstenaars aantrekken. De buurt was doorheen deze jaren alom bekend voor zijn cafés, bordelen en krotten,...Door de nabijheid van de Gentse Academie wordt het Patershol het "Montparnasse van Gent"

De strijd om het Patershol werd een symbolische case in de clash tussen "stadsvernieuwing" op maat van de markt versus "sociale stadsvernieuwing" voor de mensen in de buurt.

of "de Marollen van Gent" genoemd. Echter, meermaals klonk de samenvatting over de buurt ook als volgt: "GESPUIS, UITVAAGSEL, UITSCHOT, JAN HAGEL, PLEBS..." De wetten om het "karakter" van de buurt in de pas te houden stapelen zich op. In 1878 is er de "Wet op de Openbare Dronkenschap", in 1919 wordt de "Wet Vandervelde" op gemaakt en in 1937 komen er hogere taksen op cafés en nachtleven door schepencollege om het aanzicht van de buurt in te nemen.

De wereldtentoonstelling van 1913 zet de ideeën-molen over het toeristisch potentieel van de buurt in werking en uiteindelijk wordt het Patershol in 1979/1980 als eerste "herwaarderingsgebied" geselecteerd voor "stadskernvernieuwing". Daarvoor werd het Pand aan de Lange Steenstraat geïntegreerd. Al in 1978 kregen de oudjes, kunstenaars en studenten die het Pand bewoonden bericht dat ze het oude klooster moesten verlaten. Vreemd is dat terwijl de studenten binnen de 3 maand het Pand verplicht moesten verlaten, de oudere mensen die er woonden tegen zo'n 300 BEF, huur per maand, wat toen ook al een

lage prijs was een brief kregen met een eerder zachte ondertoon over "de huurprijzen". De meeste ex-Pandinisten zien dit als een "verdeel en heersstrategie". Het Pand werd namelijk bouwvallig en dus onveilig verklaard. De gebouwen, die toen in de handen van de Provincie waren zouden gerestaureerd worden en een nieuwe bestemming krijgen. Men sprak toen in de plannen van SHIAS (architectuur en stedenbouw) van een hotel, antiekwinkels, soeveniershuisjes en boetiekjes, en nog later in 1978 van een "jeugdhotel". De reactie van Luc Emmery op de brief van de gouverneur vat de sfeer van die hele strijd mooi samen en klinkt nog steeds actueel: "Dergelijke handelswijze buigt gewoon de democratie om in haar tegendeel. Het is duidelijk dat hier opnieuw de sociaal zwakste groep van de Gentse binnenstad (bejaarden, invaliden,...) dreigt te worden verdreven uit de buurt waar ze reeds tientallen jaren leven." (De Morgen, 29 maart 1979).

De bewoners van het Pand pikken dit niet en Het "Pandinistisch Verblijvingsfront" was geboren. De naam van de groep werd door Jan Emmery uitgevonden en alludeerde op het Sandinistisch Bevrijdingsleger in Nicaragua. Op 9 september 1979 trok een optocht van het Pand in het Patershol doorheen de stad. Paard en kar werden letterlijk van stal gehaald om alle mensen (ook de gepensioneerde oudjes) mee te krijgen. Walter De Buck, zelf Pandinist, trok de protestmars door Gent. Het Pandinistisch Verblijvingsfront organiseerde op 13 juli 1979 samen met een schare van activisten en artiesten een huurstaking. Met het geld dat bespaard werd, gingen de Pandinisten zelf aan de slag om het Pand te restaureren; zo werden alle gevels van de hele binnenhof tot aan de goot herschilderd. Ook konden alle gezondheids- en veiligheidseisen die de Provincie toen op tafel legde konden betaald worden. Ook werd druk gezet op de Stad Gent om het Pand over te kopen van de Provincie. Door het protest kreeg men van toenmalig schepen van stedenbouw Jacques Monsaert op 8 december 1978 uitstel tot 31 augustus 1979.

Herman Rosseau en Geert Van Doorne © Freddy Willems

De woonfunctie door de renovatie van het Pand voor de zittende bewoners behouden stond centraal als één van hun belangrijkste claims, naast de eis voor “inspraak” en “gefa-seerde renovatie”. Marc Leten van het Pandinistisch Bevrijdingsfront stelde de de-structie van “een manier van leven”, en “het offer aan de prestige en kommercie” als volgt voor in een brief op 4 september 1979: “Het behoud van de woonfunctie in het Pand (Patershol, Gent) is sinds september 1978 onderwerp van Actie door bewoners en sympat-hisanten.(...) Het gaat hier niet enkel om de uitdrijving van circa 50 personen uit de wo-ning welke voor elk van hen het centrale en onvervangbare punt in hun leefwereld vormt. Het gaat ook om de wellicht definitieve tel-oorgang van een kleine gemeenschap in het hart van de stad, waar jongeren en ouderen, mensen van diverse sociale standen en ge-zindheden— juist door de architectuur van het gebouw—naast en met mekaar een har-monieus leven kunnen leiden”.

De bekommernis omtrent het behoud van erfgoed leefde toen trouwens heel erg sterk. Meer zelfs, het was ook de basis om over de

woonfunctie na te denken tijdens de her-waardering van wijken. Er werd nochtans geen kans onbenut gelaten om een karikatuur te maken van die strijdpunten en omdat men de Pandinisten niet kon plaatsen, leidden allerlei verdachtmakingen zoals het zagezegd aanwezig zijn van een lid van de RAF en een gijzeling van een infobureau van de stad tot hevige politieactie. Het zou echter tot 1980 duren voor de Pandinisten er echt “manu mili-tari” werden uitgezet. Er werden allerlei ac-ties georganiseerd zoals de picknick op de Kouter, bloemenverkoop in de Veldstraat, theaterspelen (theater ARENA), open verga-deringen en open dagen om de mensen het Pand te laten bezoeken. Er was ook het radio-station in het Pand.

Omdat de beweging verbonden was met een netwerk van organisaties, kreeg ze slagkracht. Luc Rogiest had rechten gestudeerd en was verbonden met de Wetswinkel. Meteen kon men de huuropzegbrief gaan betwisten als “onwettig”. Echter, een hele schare van orga-nisaties zorgde voor een brede mobilisatie van verschillende werkgroepen (werkgroep Zuid, werkgroep “stadsvernieuwing”, werk-

groep Muide, Werkgroep Groene Vallei, enz....), alsook Vuile Mong en zijn Vieze gas-ten en het Gents Universitair Straattoneel. Ook werden relaties uitgebouwd met Antwerpse groepen (de Neefsteeg ea.). Vanaf 18 februari 1979 werd de “Pandkrant” opge-richt om de bevolking te informeren en werd een handtekeningenactie opgezet. Dat alles leidde ertoe dat de strijd van de Pandinisten het nieuws haalde wat zorgde voor een ver-sterkte mobilisatie.

Na een bittere strijd werd het Pand op 3 sep-tember 1980 helemaal ontruimd, al haalden de Pandinisten in 1991 hun gelijk voor de Raad van State. Om naar de Raad van State te trekken werd de VZW Pandinistisch Verblijvingsfront opgericht, al gingen maar enkele mensen mee in dit verzet op “langere termijn”, waaronder Luc Rogiest, Marc Rummens en Filip Van den Ende. Tegenwoordig is het Pand één van de meest aangename “sociale woningen” in Gent. Echter, zoals Piet Creve aangeeft, uit die strijd zouden zich verschillende acties verder zet-ten zoals GEBAK (Gentse Buurt en Actiegroepen) die prikacties deed, stadswan-

delingen in verschillende wijken en de be-
ruchte actie op de Floraliën, en de mislukte
poging een brede beweging te vormen:
“STAD VOOR DE MENS”, die later zou om-
turnen in AGALEV. Een nieuwe generatie po-
litici die als “vernieuwers” werden gezien zo-
als Jacques Monsaert in Gent en Bob Cools in
Antwerpen kwam aan de macht, Van hieruit
start een “trial & error”-proces zonder veel
centen, maar wel met ruimte voor participatie
en overleg die de grondslag zou vormen voor
de verdere stadsvernieuwing.

HERWAARDERING IN HET PATERSHOL. EEN GESPREK MET GEERT VANDOORNE EN HERMAN ROSSEAU:

In een café bij het Sint Baafspein spreken we
over herwaardering, stadsvernieuwing en de
strijd van het Pandinistisch Verblijvingsfront
met Herman Rosseau en Geert Vandoorne,
twee ouwe rotten op het vlak van stadsver-
nieuwing.

Hoe belangrijk is dat momentum geweest?
De herwaardering van het Patershol komt in
het vizier kort na de fusie van 1977, zo opent

Herman Rosseau het gesprek. Rosseau werk-
te het grootste deel van zijn leven als ruimte-
lijk planner op de Gentse Dienst voor
Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw.
“Echter, die hele bewustwording over stads-
vernieuwing, moet je wel zien in een breder
tijdsvak”, zo stelt Geert Vandoorne. “We zit-
ten in de context van einde de jaren ’60. Er
was toen geen echt bewustzijn en visie op ‘de
stad’ en ‘stedelijkheid’. Bijvoorbeeld: eind
’50, begin ’60 zie je de krotopruijing in de
Groene Briel die gewoon vervangen wordt
door hoogbouw zondermeer en ook de de
Amelinckx-blokken in de Groene Vallei date-
ren van toen. Je ziet evenwel druk ontstaan
van onderuit. De Lodewijk De Raet-stichting
bijvoorbeeld zette heel wat druk op het be-
leid om een visie en een structuurplan te ont-
wikkelen”. Rosseau vult aan: “Toen ook Frits
Meyvaert van de Dekenij druk ging leggen,
werd uiteindelijk “Gent Morgen” geboren,
een architectuurwedstrijd waarop een reeks
plannen, 60 inzendingen, voor de toekomst
van Gent werd voorgelegd. De fusie van 1977
was dé gelegenheid om goed na te denken
over een nieuwe visie en aanpak. Dat was in
die tijd behoorlijk revolutionair.

Op die basis zou de CVP de verkiezingen
winnen. Jacques Monsaert werd schepen van
ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing.
Voor de eerste keer werd een team van 4 à 5
planners uitgebouwd, waar bijvoorbeeld
Evert Lagrou en ikzelf (Herman Rosseau)
deel van uitmaakten. Je moet ook weten dat
Monsaert een sociale achtergrond had. Hij
kwam bijvoorbeeld vanuit de Scouts. “De
Mens” in plaats van de stenen, stond centraal
bij hem. De eerste buurt waarin deze sociale
stadsvernieuwing vorm kreeg was Sluizeken-
Muide in 1978, waarbij er toch inspraak van
de buurt was. Het Patershol echter zou min-
der vlot lopen. Pas in 1982 werd Monsaert
zelf burgemeester van Gent, net toen het be-
leid rond monumentenzorg op de kaart werd
gezet.

Geert Vandoorne: “Het Patershol werd in
1981 erkend als 2de herwaarderingsgebied,
onder Minister Ackermans (VL) en kreeg de
bestemming van “beschermde stadsgezicht”.
Er wordt een informatiecentrum opgezet in
het Patershol en Paul Ackermans, die toen als
schepen van stadsvernieuwing onder
Monsaert werkt, zorgt er bovendien voor dat
er stuurgroepen komen waarin zowel be-
leidsmakers als bewonersgroepen vertegen-
woordigd zijn en waardoor verschillende vi-
sies en belangen betrokken worden in de
stadsvernieuwing.”. Geert Vandoorne pikt
hierop in: “Typisch voor Monsaert is de socia-
le visie op stadsvernieuwing die hij al oppikte
als schepen. Bijvoorbeeld, terwijl “het her-
waarderingsbesluit/herwaarderingsbeleid”
op Vlaams niveau er pas in 1982 kwam, had
Monsaert al in 1978 veel eigen middelen wer-
den gestopt in het herwaarderingsgebied
Prinsenhof en in een eerste generatie van her-
waarderingsgebieden. Op het moment dat
de tweede ‘officiële’ generatie herwaarde-
ringsgebieden er kwam, zoals de Sas-en

Bassinwijk, was er met andere woorden een
expertise uitgebouwd.” Herman Rosseau:
“Bovendien kon Monsaert ook het geld van
de geplande Metro recupereren voor sociale
stadsvernieuwing. Echter, de eerste realisatie
van Monsaert kan je terug brengen naar
Sluizeken-Muide en het herwaarderen van
het Meerhembeluik.” Eigenlijk gaat de hui-
dige stadsvernieuwing toch sterk terug op de
herwaarderingsaanpak.

Is er een Gents model? Geert Vandoorne: “Ik
zou niet zozeer spreken van een ‘model’. Wat
je wel ziet in Gent is het meetrokken van de
bewoners, die functioneren als bevoorrechte
getuigen. Voor elke buurt proberen we een
identiteit te behouden tijdens grote verande-
ringen. Kijk naar het Rabot. Daar heb je een
amalgam van architectuur; een mozaïek van
bouwstijlen. Je ziet er zowel de feodale archi-
tectuur als sociale woonblokken. In Brussel
bijvoorbeeld zie je veel grotere breuken in
het weefsel dan in Gent.” Staat Gent dan niet
bekend om zijn sterke professionalisering in
de diensten? “Ja, dat is wel zo. Ooit had je
een ploeg mensen die over diensten heen
kon werken. Nu zie je meer hokjes en verko-
kering dan vroeger”

Is het voor de gewone burger soms niet
moeilijk om het overzicht te bewaren over-
heen die lange tijdspannes? Herman Rosseau
pikt meteen in: “Vandaar dat communicatie
zo belangrijk is. Je creëert er anderszijds ver-
wachtingen mee natuurlijk; vooral wanneer
een concreet plan wordt opgemaakt. Het kan
echter nog jaren duren voor de eerste steen
gelegd wordt. Bij “Ledeberg Leeft” bijvoor-
beeld mag je tien jaar rekenen voor alles “af”
is, al zijn de projecten nu al bezig. Vandoorne
geeft het voorbeeld van de uitbaggering en
openen van de waterlopen. We zijn ondertus-
sen twee legislaturen verder en het werk gaat
nog steeds door. Ook het Emile Braunplein
startte al 18 jaar geleden.”

PASCAL DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p26

VERDERE TIPS:

FILM:

IN ‘T PATERSHOL: film van Godelieve Van
Geertruyen – super 8 – 1973-1979 – 11min. Met:
buurtbewoners, hippies, Walter de Buck,...De film-
maakster woonde tijdens de jaren ’70 in het Patershol.
Het Patershol was toen een echte volkswijk, met de
kleurrijke figuren en verhalen die daarbij horen.

ARTIKELS EN BOEKEN:

De Muren weten ervan. Uitgegeven door het Huis
Van Alijn, 1998. Te koop bij het Huis van Alijn
Gent Morgen, 25 jaar dromen, plannen en bouwen
in de stad. Karel Van Keymeulen, Wout de Vuyst,
Maria De Waele en Herman Rosseau, 2006. Te koop
in de stadswinkel in het administratief centrum aan
het Zuid.

WIJKSPOTTERS IN SLUIZEKEN-TOLHUIS-HAM

© Victoria Deluxe

Bent u ook al aangesproken tijdens het dagelijkse uitje met de hond? Kunt u nog een slagje binnenstappen zonder dat er een micro onder uw neus geduwd wordt? Maar misschien hoeft dat helemaal niet vervelend te zijn, wel integendeel! Wijkspotters zijn gesig-naleerd maar hun komst lijkt veel te beloven. In de komende maanden en jaren staat immers heel wat te gebeuren in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. Victoria Deluxe lanceerde in september een wijkproject als opvolger voor de succesvolle wijktelevisie van 2005. Samen met het Buurtwerk, Kadanz, het Straathoekwerk, de Wijkfanfare, AMSAB, De Centrale, Tienstiens en andere organisaties wordt een zoektocht opgezet naar hoe de be-

woners van Sluizeken-Tolhuis-Ham hun buurt bekijken, beleven en gebruiken.

Studenten uit Gent en Leuven zijn momenteel op verkenning in de wijk. Ze snuiven de sfeer op, lopen winkels binnen en maken praatjes met voorbijgangers. Dit zal het begin worden van een lange reeks ontmoetingen met mensen en gesprekken over hoe zij in de wijk terecht gekomen zijn, hoe goed ze hun buurt kennen (of net niet), hoe ze de buurt gebruiken, enzovoorts. Deze indrukken en verhalen kunnen uitgroeien tot een publicatie, een theatervoorstelling, een verhalenparcours.

Naast de ontdekkingstocht van de studenten worden kleine projecten opgezet. Medewerkers van Deluxe gaan aan de slag met jongerenwerking Kadanz; Eduardo Tardaguila en Jan Lietaert zetten een fotografieproject op in samenwerking met het Buurtwerk, medewerkers van radio Urgent zullen de straat opgaan en hun indrukken en verhalen uit de buurt verwerken in een radio-reportage. Verder gaat Ellen Vermeulen, cineaste en buurtbewoonster op zoek naar de bijzondere en eigenaardige plekken en mensen in de buurt.

Wie dacht dat hij nu languit in zijn zetel kan blijven zitten en wachten tot het grote toonmoment heeft het mooi mis. Met het wijkproject wordt deze lente immers niets minder dan een "Openbaar Onderzoek" geopend. Het publiek, u dus ook, wordt opgeroepen om oude foto's, documenten en filmpjes over de wijk met de andere buurtbewoners te delen. Op die manier wil het wijkproject het geheugen van de wijk koesteren en proberen de oude industrie, het schippersverleden van de wijk, de komst van de eerste migranten ... beter te begrijpen.

Viermaal per jaar zullen de wijkbewoners van Sluizeken-Tolhuis-Ham uitgenodigd worden op tussentijdse toonmomenten. Daar kunnen we elkaars verhalen beluisteren en materiaal bekijken. De toonmomenten zullen op verschillende plekken in de wijk georganiseerd worden. Via de bestaande infokanalen zullen we alle buurtbewoners telkens trachten uit te nodigen. Uiteindelijk zal het wijkproject in de lente van 2011 afgerond worden in één groot toonmoment. Hoe dat er moet uitzien staat nog niet vast, maar dat horen we dan ook het liefste van de buurtbewoners zelf. Aan u!

VICTORIADELUXE

Meer info: www.victoriadeluxe.be
Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p29

INTERIM

Het rosse meisje ligt op haar plankenvloer terwijl ze dagdroomt bij de lauwe radiator. Haar gsm trilt haast geruisloos over de grond en wanneer ze die oppikt meldt het scherm een nieuw bericht: *We zijn dringend op zoek naar gemotiveerde telefonisten voor een sales department. Interesse? Reageer snel. Monster Interim.* Ze legt haar vrije hand op haar buik, dan op haar schoot, dan op haar dij, en zucht. *I'm afraid of all things that come too fast, too close to me*, kreunt een zanger op de radio, zacht. Als het niet regende, dan was ze wel naar buiten gegaan, misschien wel tot aan het kantoor. Dat bellen was wel niets voor haar maar, tja, voor wie dan wel? Wie belt graag onbekenden op, niet zomaar, maar voor het geld? Weinig geld en veel gezaag, eenzame pubers en bejaarden, de schorre stemmen van allochtonen. *Verkeerd verbonden?* Altijd, hadden ze het haar gevraagd. Ze schuift recht op langs de harde wand, vers geverfd door de nieuwe eigenaar. Gebroken wit. Als alles veranderd, wat dan moet zij daarin kwijt? Ze belt Sofie en spreekt met haar af in de stad. Het geel is aan de orde van de dag, alsook de lange blokletters waarin de woorden staan. Dit is een nieuw café, dat zie je eraan. De plaats drukt haar efemeer karakter uit naar de mode van het moment. MINIMO! is een *minimal room for maximal pleasures*. Het kleine individu trekt zich terug uit de grote, drukke stad. Hier drinkt men thee of koffie. Groene thee in haar geval. Koffie voor Sofie. Een blik en nu en dan een bas, meer niet. Alles is ritmisch en behoorlijk en haar thee smaakt heerlijk. Ze praten over weinig. Over een nieuwe film, een luisterboek, over wat nu te doen met een waardeloos diploma op zak, een bewust versleten tas. Gelukkig hebben ze nog beiden vader en moeder en vrienden en een leven in de grootstad. De president van Amerika is eindelijk een knappe, slanke, zwarte man en de crisis waait wel over. Van Europa hoeft ze niet meer bang te zijn. Het komt gestaag en dwarrelt zachtjes over ons neer. Voor we het weten worden we wakker en stemmen we als wereldburgers in een globaal-democratische dans. De tijden zijn hard maar Sofie en het rosse meisje voelen daar weinig van. Ze voelen van niets erg veel. Daar is niets mis mee, dat weten ze. De thee smaakt bitterzoet, dat is heerlijk. De koffie, die is ook goed. Wat ze denkt van psychiaters en of ze ooit al eens ging? Het rosse meisje ging vier jaar lang maar ze zegt maar *heel even*. Sofie

weet wel beter maar daar draait het niet om. *Het was een vriendelijke man, zwijgzaam en geduldig*, zegt haar vriendin. Of dat niet akelig was. Soms wel, zeker in het begin. Ze kon er veel kwijt, ze heeft er echter nooit een traan gelaten. *Je kan je toch moeilijk voorstellen dat iemand daar weent?* Sofie zou het niet weten. *Ben je zelf nooit geweest?* Nee, maar ze denkt er wel over na. *Je kunt naar de mijne, ik heb nog zijn kaartje* en het rosse meisje haalt de visitekaartje tevoorschijn uit haar tas. Sofie wilde dat haar vriendin het zo niet had gesteld: *de mijne*. Hoe kan ze nu nog naar die man, als hij haar vriendin toebehoort? Hoe zou ze zich kunnen mengen met iets zo...

intiem? Zelfs boezemvriendinnen horen niet zo dicht bij elkaar. Maar dat zegt ze niet. Ze neemt het kaartje aan en bedankt haar vriendin. *Hij is echt attent*, zegt het rosse meisje terwijl Sofie haar zak dichttrist. Haar vriendin kijkt haar afwachtend aan en Sofie had liever van niet. Het is of ze het kwijt móét, omdat ze vriendinnen zijn. Ze drinkt haar koffie op en vindt een uitweg: *heb jij al werk?* Het rosse meisje slaat haar donkere ogen neer en staart in haar thee: *heb, ik kreeg daarnet weer zo'n bericht*.

SEB. C

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p30

Cursussen
Trainingen
Lezingen
Ontmoetings-
groepen
Debatten
Wandelingen

Vraag ons gratis
tijdschrift Goedgevonden

Surf naar
www.vormingplusgent-eeklo.be

Reigerstraat 8 - 9000 Gent
09 224 22 65

Vormingplus
vrij, wijs en geestig

Gent Eeklo

De Prettige Wildernis © Freddy Willems

EEN STAD OM MEE TE SPELEN

Kinderen en jongeren maken zowat een derde uit van de Gentse bevolking. Het is dan ook niet meer dan logisch dat er ook met hun noden en wensen rekening gehouden wordt bij de inrichting van de publieke ruimte. Omdat dat ook effectief zou gebeuren stelde het stadsbestuur in maart 2008 de 'handleiding speelweefsel' voor die gebruikt zal worden bij de opmaak en de beoordeling van de ruimtelijke planning.

"Een speelweefsel is het verbindend netwerk tussen alle voor kinderen en jongeren rele-

vante plaatsen in de stad." zegt Marianne Labre, speelruimteambtenaar bij de Jeugddienst. Het gaat dus om meer dan de 'formele' speelruimtes zoals speelpleinen alleen; het is de bedoeling de stad in zijn totaliteit te benaderen. Ook 'informele' ruimtes waar jongeren vaak samenkomen en andere plaatsen die belangrijk zijn voor jongeren zoals scholen, de bibliotheek, de bioscoop...en vooral ook de verbindingen tussen al deze plaatsen behoren ertoe. "Vergelijk het met een spinnenweb, waarin de speelruimteambtenaar de spin is."

DE 'HANDLEIDING SPEELWEEFSEL'

De 'handleiding speelweefsel' die eind 2007 werd goedgekeurd (en eind 2008 bekroond werd met de 'thuis in de stad' prijs) is het resultaat van tien jaar nadenken en werken rond het concept 'speelweefsel'. De Plangroep Speelruimtebeleid waarvan de jeugddienst de motor is fungeerde als stuurgroep bij de opmaak van de handleiding door het Onderzoeksbureau Kind & Samenleving in samenwerking met landschapsarchitect Jan Pillen. In de plangroep

zijn naast de Jeugddienst ook de Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning, de Groendienst, de Dienst Stedelijke Vernieuwing en Gebiedsgerichte Werking, de Dienst Mobiliteit, het Departement Onderwijs en de Sportdienst vertegenwoordigd. Die samenwerking is noodzakelijk omdat het geld en de bevoegdheden om het speelweefsel mogelijk te maken verspreid zitten over die verschillende diensten. Ook de Dienst Kunsten werkt mee, bijvoorbeeld om 'bespeelbare kunst' te realiseren. Zoals bijvoorbeeld de 'Yellow submarine' van Emilio Lopez-Menchero (Trekweg, Mariakerke) of de grote AVL-man die vroeger op de Vrijdagmarkt (en tegenwoordig op het E3 plein) lag, die wel niet als 'bespeelbare kunst' waren opgevat maar wel zeer in de smaak van kinderen bleken te vallen. Daarnaast werkt men ook samen met externe partners zoals vzw Jong, Samenlevingsopbouw en de vakgroep Sociale Agogiek van de universiteit Gent. In de stad is de speelruimte vaak beperkt door te kleine behuizing; door de afwezigheid van een eigen tuin; door de beperkte mogelijkheden op straat... Daardoor is het noodzakelijk in formele speelruimtes zoals speelpleinen; speelbossen of terreinen voor recreatief sporten te voorzien. Dergelijke speelterreinen zijn centrale plaatsen in het speelweefsel.

Maar in sommige buurten blijft er bijzonder weinig publieke ruimte over. Om het gebrek aan publieke ruimte te compenseren kan er samengewerkt worden met privé-partners, zoals bijvoorbeeld bij de 'sportschuur Milliken'. Vandaar ook de samenwerking met onderwijs in zogenaamde 'brede scholen'. Een 'brede school' is een school die in samenwerking met het verenigingsleven en andere partners de ontwikkelingskansen van kinderen wil vergroten o.a. door ook in de vrije tijd van de kinderen een rol te spelen; bijvoorbeeld door haar infrastructuur ter beschikking te stellen.

De handleiding bevat geen concrete plannen maar is opgevat als een inspiratiebron om de publieke ruimte 'kindgericht' te ontwikkelen en het speelweefsel te versterken. Maar hoe ziet zo'n kindvriendelijke publieke ruimte er dan uit? Uiteraard is het eerst en vooral belangrijk dat die ruimte toegankelijk is. Ouders hebben tegenwoordig veel meer dan vroeger de neiging hun kinderen overal naar toe te brengen of te begeleiden in plaats van ze alleen te voet of met de fiets te laten gaan. Bovendien leidt de angst voor de 'grote boze buitenwereld' die bij veel mensen leeft ertoe dat de actieradius van kinderen door de jaren heen zeer sterk is ingeperkt. Ouders houden hun kinderen tegenwoordig het liefst binnen hun gezichtsveld. Het gevolg is dat zogenaamde 'scharrelkinderen' net als bijvoorbeeld de vroeger ook alomtegenwoordige

mussen tegenwoordig een bedreigde soort zijn. Sterker nog: mensen die hun kinderen wél nog de ruimte gunnen lopen het risico daarop aangesproken te worden. Het speelweefsel wil deze voor kinderen zelf nefaste tendens tegengaan en moet hun kansen om op een autonome manier aan het publieke leven deel te nemen vergroten. Vandaar de aandacht voor veilige verbindingen; voor door- en oversteken en 'trage wegen' die alleen voor fietsers en wandelaars toegankelijk zijn.. Want kinderen hebben natuurlijk weinig aan speelruimtes als ze elke keer hun leven moeten riskeren om ze te bereiken. Het park 'De groene vallei' bijvoorbeeld was vroeger moeilijk bereikbaar voor de buurtbewoners. Dat is verholpen met de aanleg van de voetgangersbrug en in de brug zelf zijn picknick- en zitbanken ingebouwd en verderop in het park is de leuning van een trap een knikkerbaan.

Ook bij de speelruimtes zelf is veiligheid een belangrijke randvoorwaarde. Een volledig risicoloze omgeving is uiteraard onmogelijk en zelfs niet wenselijk, maar er wordt wel gestreefd naar een niveau van 'aanvaardbare risico's'.

Ouders hebben tegenwoordig veel meer dan vroeger de neiging hun kinderen overal naar toe te brengen of te begeleiden in plaats van ze alleen te voet of met de fiets te laten gaan.

UITGANGSPUNTEN

Naast veiligheid stelt de handleiding nog drie andere uitgangspunten voorop: beleefbaarheid; bespeelbaarheid en diversiteit of multifunctionaliteit.

Beleefbaarheid betekent simpelweg dat er 'iets te beleven' moet zijn in de publieke ruimte. Dit wil zeggen dat die ruimte zo moet ingericht zijn dat ze kinderen en jongeren uitnodigt er te blijven hangen; erin te bewegen; hen tot creatief handelen aanzet...zonder dat die ruimte daarom nadrukkelijk op kinderen is afgestemd.

Ook wat met **bespeelbaarheid** bedoeld wordt is nogal duidelijk. Het houdt in dat er elementen aanwezig zijn waar je kan opklimmen en ook weer vanaf springen of-glijden of waaraan je kunt slingeren. Ook een bodemafwerking die het toelaat balspelen te beoefenen; te skeeleren of te fietsen valt hieronder net als alle elementen die de fantasie stimuleren.

Met **diversiteit en multifunctionaliteit** ten slotte geeft men aan geen al te exclusieve claims op te publieke ruimte van deze of gene groep te willen honoreren. Verschillende

groepen maken op een verschillende manier gebruik van die publieke ruimte en de bedoeling is net die verschillende eisen en verwachtingen met elkaar te verzoenen zodat die ruimte voor iedereen toegankelijk en aantrekkelijk is en dus ook echt 'publiek' blijft.. Nu worden kinderen en jongeren dezer dagen nogal snel met 'overlast' geassocieerd. Tegen dat soort intolerantie zou een goed doordachte inrichting van de publieke ruimte misschien wat weerwerk kunnen bieden.

Een voorbeeld waar men met deze uitgangspunten rekening heeft gehouden is de inrichting van 'De groene vallei'. Dat is nu een park met wandelpaden en zitbanken zoals dat in een park gebruikelijk is maar daarnaast is er ook het multifunctionele grasplein een lange picknicktafel en avontuurlijke speeltuigen die verstopt zitten in het struikgewas,...er is kortom voor elk wat wils.

Marianne Labre benadrukt dat 'speelweefsel' géén pedagogisch concept is; het is niet enkel voordelig voor de jeugd, want "een publieke ruimte die kwaliteitsvol is ingericht voor kinderen en jongeren, is goed voor iedereen". Vandaar ook dat het 'relatief eenvoudig' is om medestanders te vinden, aldus Labre. Het is dus niet de bedoeling bepaalde ruimtes exclusief voor kinderen en jongeren in te richten; iets waar ze zelf trouwens helemaal niet om vragen. Integendeel zelfs: ruimtes die al te duidelijk en exclusief voor hen voorbehouden zijn worden eerder als een soort getto's ervaren. Overigens zijn de opvattingen van kinderen over hoe een aangename en leefbare buurt eruitziet vrijwel dezelfde als die van volwassenen. Dat bleek bijvoorbeeld uit een bevraging van schoolkinderen in aanloop van het project 'Ledeberg leeft'. Daarbij kwam uit de bus dat kinderen vooral vragen om meer groen; meer netheid en meer (verkeers)veiligheid. Net zoals bij de volwassenen dus.

De Jeugddienst wil dat soort bevragingen in de toekomst blijven houden om zo ook de belangen van de kinderen en jongeren te kunnen behartigen. Ook al omdat men wil vermijden een al te exclusief 'blank middenklasse'-standpunt te vertegenwoordigen is het belangrijk om te weten welke jongeren waar wonen.

Steden zien nog steeds veel jonge gezinnen met kinderen wegtrekken naar de randgemeenten. In het jeugdbeleidsplan van schepen De Clercq wordt vermeld dat de stad met haar geïntegreerd jeugdruimtebeleid deze tendens wil tegengaan want 'Zo kan de stad opnieuw aantrekkelijk worden voor gezinnen met kinderen' en 'zich ontwikkelen tot een leefbare stad met een duurzaam karakter.'

KOEN DE STOOP

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p32

THE REVENGE OF DE LAVABO

KEIZER KAREL EN DE STROP VAN HET VERLEDEN

© Freddy Willems

De bekendste Gentenaar aller tijden is zonder twijfel ook een van de minst populaire. Keizer Karel is in Gent vooral bekend voor het onderdrukken van de opstand van 1539-1540, die de Gentenaars de naam Stropdragers bezorgde. Veel te onderdrukken viel er nochtans niet, de opstand was al gedaan voor hij goed en wel begon. Voor verliezer Gent kreeg de opstand mythische proporties, het ultieme bewijs van Gents 'rebelse' karakter. Voor Karel was het niet meer dan een voetnoot in zijn biografie, de zoveelste overwinning in een leven dat hij zelf als mislukt beschouwde.

KEIZER KAREL, GEEN ECHTE GENTENAAR?

Karel werd geboren in het Prinsenhof in Gent, op de eerste 24 februari van 1500. In 1500 was het twee dagen na elkaar 24 februari, omdat het een schrikkeljaar was en 29 februari nog niet uitgevonden was. U denkt dat ik een grapje maak, maar ik ben doodernstig. In Eeklo denken ze dat Karel'tje op geen een van de twee 24 februari's geboren werd, maar vier dagen eerder en - wat dacht u - niet in Gent, maar in Eeklo. Als dat zo was, kon Karel het zich naderhand in ieder geval niet herinneren. En wie bent u om een keizer tegen te spreken?

Karel'tje was de zoon van Johanna van Castilië en Filips van Habsburg. Filips werd omwille van zijn houderigheid ook wel Filips de Stok genoemd, maar ging toch de geschiedenis in

als Filips de Schone. Johanna moest het stellen met de roepnaam 'de Waanzinnige', omdat ze Filips' vroege dood in 1506 niet kon verwerken. Karel'tje sloot haar dan maar op in een kasteel ergens ver weg. Kwatongen beweren dat Johanna niet zó gestoord was (een beetje gestoord was normaal in de familie), ze bleek vooral een politiek probleem. Kwatongen beweren wel meer. Zo zou Johanna bevallen zijn op een moment dat ze zich terugtrok in het kleinste van de 300 kamers van het Prinsenhof. Eeklo is misschien een genante geboorteplaats voor een keizer, een toilet is zo mogelijk nog genanter. Historici, de ergste kwatongen van al, wijzen er overigens op dat het Prinsenhof juridisch gesproken niet bij Gent hoorde en dat Karel dus technisch gesproken sowieso geen Gentenaar was.

Echte Gentenaar of niet, de Gentenaars toonden zich bijzonder verheugd met de nieuwe prins. Om te voorkomen dat de adellijke doopstoet haar voeten vuil maakte, timmerde het stadsbestuur een versierde houten gaanderij van het Prinsenhof naar de Sint-Janskerk (nu Sint-Baafskathedraal), met onderweg wat triomfbogen. 's Avonds hing tussen het Belfort en de Sint-Niklaaskerk een loopbrug waarop koorddansers balanceerden. En overal knalde vuurwerk. De mensen vonden dat nogal spectaculair, maar ze waren ook niet veel gewoon.

VANDAAG LUXEMBURG, MORGEN DE WERELD

Bij zijn geboorte was Karel'tje enkel hertog van Luxemburg. 25 jaar later had hij 72 titels verzameld. Zo was hij 27 keer koning, 13 keer hertog en 22 keer graaf. Zijn absurd grote rijk omvatte niet enkel Spanje, de Nederlanden, het Duitse keizerrijk en lappen Italië, maar ook de net ontdekte Amerika's. Karel had hier nooit om gevraagd. Het was hem overkomen.

Door de uitgestrektheid van zijn rijk voerde Karel altijd wel ergens oorlog. Was het niet met Frans van Frankrijk (Karels boezemvijand), dan wel met de Turken of met een stel opstandige boerenkinkels. Op een onbewaakt moment zag Karel zich zelfs genoodzaakt Rome plat te branden, om de paus een lesje te leren. Karel hield nochtans heel veel van de paus en van de katholieke kerk in het algemeen. Kettters vervolgen was zijn favoriete tijdverdrijf. Of het nu lutheranen, zwinglianen, calvinisten of anabaptisten waren, het deed er niet toe voor Karel. Als het maar brandde.

Al die oorlogen, veldslagen en strafexpedities kostten geld, véél geld. De eenvoudigste manier om daar aan te raken, waren belastingen. Al viel dat vaak tegen. Met de Gentenaars liep het bijvoorbeeld grondig mis toen die in 1537 weinig reden zagen om Karels acties tegen Franse Frans nog langer te financieren.

HET OPSTANDJE VAN 1539

De Gentenaars hadden bij hun heersers al langer de naam serieuze zageventen te zijn. De stad hield krampachtig vast aan een verouderd gildensysteem. Dat systeem maakte de stad ooit groot en machtig, al was die tijd ondertussen lang voorbij. Op korte termijn speelde het systeem nog steeds in het voordeel van de (rijkere) Gentenaars en in het nadeel van het platteland en de omliggende steden, die de stad dan ook niet te hulp schoten. Het Gentse verzet tegen de nieuwe belastingen veranderde in 1539 in een weinig glorieuze opstand. De opstandelingen folterden de vijfenzeventigjarige Lieven Pien en hakten vervolgens zijn hoofd af, omdat hij de zogenaamde 'Koop van Vlaanderen' liet verdwijnen uit het Belfort. Dat document bewees dat Karels voorganger, de graaf van Vlaanderen, in lang vervlogen tijden zijn graafschap had vergokt bij het dobbelen. Het enige probleem was dat die Koop helemaal niet bestond en dus moeilijk kon verdwijnen.

Hiervoor iemands hoofd afhakken, was dus een beetje -cuh- ongepast. De haat van de opstandelingen keerde zich ook tegen een bestaand document, het zogenaamde 'Calfvel' van 1515. Deze onpopulaire overeenkomst met Karel werd in het openbaar in stukken gesneden en aan het stadhuis in de massa gesmeten. 'Eenighe quaetwillighe' aten de stukjes zelfs op, om zeker te zijn dat het document echt wel weg was. Karels mond viel bijna open van zoveel onbeschaamdheid. Dat kon evenwel niet, want Karel had een muil als een lavabo en zijn mond stond sowieso open. Zeggen de historici.

De leiding van de opstand was in handen van de gegoede burgerij, maar werd steeds meer overgenomen door de stedelijke middenklasse. Die kreeg de steun van de zogenaamde 'creesers' (omdat ze 'riepen ende creeschen'), ongeschoolde arbeiders aan de rand van de maatschappij.

De opstand radicaliseerde geleidelijk. De creesers sloegen aan het plunderen en eisten sociale hervormingen, slogans scanderend als "Weldra zullen wij uw rijkdom bezitten en gij onze armoede". Dat was wel het laatste wat de burgerij wilde. Die koos eieren voor haar geld en sloot zich weer aan bij de keizer. De dynamiek van de opstand viel hierdoor stil voor hij goed en wel begonnen was.

De definitieve doodsteek kwam er toen bekend raakte dat de keizer naar Gent kwam om zelf met de opstandelingen af te rekenen. Karel onderdrukte zo de opstand, zonder één vinger uit te steken.

DE STRAF VAN DE LAVABO

Gent had zich schuldig gemaakt aan 'trouweloosheid, ongehoorzaamheid, verdragschending, opruiing, mouterij en majesteitsschennis'. Een leuke lijst en eigenlijk had Karel het recht de hele boel plat te branden en de Gentenaars stuk voor stuk te spietsen, hun ogen uit te krabben en hun ingewanden aan een katrol uit te rukken. Dat was tenminste de mening van Karels juridische raadgevers, die -toegegeven- misschien niet helemaal objectief waren.

De Gentenaars bezochten Karel in het Prinsenhof en betuigden hun oprechte spijt, maar zaagden tegelijkertijd zo hard over het behoud van hun privileges, dat Karel daadwerkelijk overwoog de boel plat te branden. Hij hield zich in, niet omdat hij zo'n toffe peer was, maar omdat Gent toch te groot en belangrijk was om te vernietigen. Karel beperkte zich tot het onthoofden van wat kopstukken, het afschaffen van de privileges, het innen van vergoedingen allerhande, het afbreken van de stadsmuren en het bouwen van het Spaans Kasteel bovenop de Sint-Baafsabdij. Hij hoopte zo eindelijk van al dat gezaag af te zijn.

Karel legde ook een symbolische bestraffing op en dat had hij misschien beter niet gedaan. Op 3 mei 1540 trok een stoet van het stadhuis naar het Prinsenhof, maar deze keer timmerde niemand een houten galerij. Integendeel, Karel had waarschijnlijk extra modder laten uitgieten en zijn paarden nog eens flink hun gevoeg laten doen op het traject. De stoet bestond uit de schepenen en stadsambtenaren, wat deftig volk en wat dekens, allemaal op blote voetjes. Daarna volgden honderden kleine ambachtslui en tenslotte, helemaal achteraan, vijftig 'creesers', in hun hemd en met een strop om de nek. En daar zijn die Gentenaars vijfhonderd jaar later nog altijd trots op!

KARELS ERFENIS

De volkswijsheid wil dat de overwinnaars de geschiedenis schrijven, maar Karel wist al dat je het volk niet te veel moet vertrouwen. De Gentenaars hebben het verhaal van hun nederlaag naar hun hand gezet en identificeren zich nu allemaal met de stropdragers, terwijl Karel de slechterik van dienst is. Zelfs bij de uitgebreide Kareelfeesten in 2000 haastten de organisatoren zich te zeggen dat het om een herdenking ging en zeker geen verheerlijking.

De slechte reputatie van de keizer is nochtans van late datum. Eeuwenlang stond zijn standbeeld op de Vrijdagmarkt en de Franse revolutionairen moesten langskomen om het naar beneden te halen. Nog lang daarna bleef

Karel een Belgische en Vlaamse held. Hij vocht immers tegen de Fransen en de vijand van mijn vijand moet wel mijne maat zijn, nietwaar? Volgens Hendrik Conscience had Karel in zijn strijd tegen de Gentenaars zonder meer het gelijk aan zijn kant, 'want, ware het zoo niet, dan zou welligt het vonnis van Gent eene onuitwisbare vlek aen zynen glorieryken naem zyn'.

Die 'onuitwisbare vlek' kwam pas later. Niet toevallig is het belangrijkste Gentse denkteken voor Karel een standbeeld geschonken door de Spaanse stad Toledo, dat Gent slechts met tegenzin aanvaard werd. In Spanje is Karel nog altijd een beetje een held, terwijl hij hier een vreemde tiran geworden is. Dat is ironisch, want toen Karel in 1517 voor het eerst naar Spanje ging, vond men hem daar veel te 'Vlaams' en klaagde men over de macht van zijn Nederlandse raadgevers.

Karels standbeeld staat tegenwoordig in het Prinsenhof, maar het staat daar niet alleen. Naar aanleiding van de Kareelfeesten in 2000 werd net buiten de Donkere Poort (het enige deel van het Prinsenhof dat nog recht op staat) een standbeeld van een stropdrager geplaatst, die uitdagend in de richting van Karel kijkt. Dat standbeeld is nogal controversieel, vooral omdat zijn piet (excuus: geslachtsdeel) nogal expliciet zichtbaar is. Ongeveer gelijktijdig werd onder de Donkere Poort een bord aangebracht met de namen van de Gentenaars die van 1530 tot 1555 omwille van hun geloof terechtgesteld werden.

Tijdens de regering van Karel maakten de Gentenaars zich nochtans niet de minste zorgen over het beschermen van protestanten, op dat idee kwamen ze pas later. En de stropdragers met wie de huidige Gentenaars zich identificeren, waren niet trots of uitdagend. Ze waren straatarm en vernederd. De deftige Gentenaars hadden zoveel angst van de sociale eisen van deze stropdragers dat ze hun eigen opstand in de steek lieten en schuilden achter de brede rug (en kaak) van Karel. Dat wordt -wat dacht u- subtiel verzwegen.

Een selectief geheugen is natuurlijk de basis van elk positief zelfbeeld, maar ter compensatie kunnen we misschien ook een piepklein herdenkingsbordje plaatsen aan het Gravensteen waar de opstandelingen Lieven Piens kop afkapten?

WOUTER BRAUNS

Reacties: www.tienstiens.org/tt17/p34

Met dank aan Arthur De Decker

Het standaardwerk over Karel en de opstand is: J. DE-CAVELE ed., Keizer tussen stropdragers, Leuven, 1990.

UW

ADVERTENTIE

IN TIENSTIENS?

Mail naar redactie@tienstiens.org